משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר נזיקין

ברטנורא על משנה בבא מציעא

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה בבא מציעא

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 7
משנה ח 7
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 10
משנה ט 11
משנה י 11
משנה יא 12
פרק ג 12
משנה א 12
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 13
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
משנה ח 14
משנה ט 14
משנה י 15
משנה יא 15
משנה יב 15
פרק ד 16
משנה א 16
משנה ב 17
משנה ג 17
משנה ד 18
משנה ה 18
משנה ו 18
משנה ז 19
משנה ח 19
משנה ט 19
משנה י 20
משנה יא 20
משנה יב 21
פרק ה 22
משנה א 22
משנה ב 22
משנה ג 23
משנה ד 23
משנה ה 24
משנה ו 24
משנה ז 24
משנה ח 25
משנה ט 26
משנה י 26
משנה יא 26
פרק ו 26
משנה א 26
משנה ב 27

משנה ג 27
משנה ד 28
משנה ה 28
משנה ו 28
משנה ז 29
משנה ח 29
פרק ז 30
משנה א 30
משנה ב 30
משנה ג 31
משנה ד 31
משנה ה 31
משנה ו 31
משנה ז 31
משנה ח 32
משנה ט 32
משנה י 32
משנה יא 33
פרק ח 33
משנה א 33
משנה ב 33
משנה ג 34
משנה ד 34
משנה ה 35
משנה ו 35
משנה ז 36
משנה ח 36
משנה ט 36
פרק ט 36
משנה א 36
משנה ב 37
משנה ג 37
משנה ד 37
משנה ה 37
משנה ו 37
משנה ז 38
משנה ח 38
משנה ט 38
משנה יא 38
משנה יב 39
משנה יג 39
פרק י 40
משנה א 40
משנה ב 40
משנה ג 41
משנה ד 41
משנה ה 41
משנה ו 42

פרק א

משנה א

שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית. בַּגְּמָרָא מוֹקֵי לְמַתְנִיתִין כְּגוֹן שֶׁאָחַד מֵהֶם תּוֹפֵס בַּחוּטִין שֶׁבִּשְׂפַת הַבֶּגֶד מִצַּד זֶה, וְהָאֶחָד תּוֹפֵס בַּחוּטִין שֶׁבִּשְׂפַת הַבֶּגֶד מִצַּד זֶה. אֲבָל אִם הֵם אֲדוּקִים בַּבֶּגֶד עַצְמוֹ, זֶה נוֹטֶל עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ נוֹטֶל עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת, וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִים בְּשָׁוֶה, וּבִשְׁבוּעָה:

זֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי. אֲנִי קְנִיתִיהָ וְלִי מְכָרָהּ הַמּוֹכֵר וְלֹא לְךָ. וְהַמּוֹכֵר מָכַר לְאֶחָד מֵהֶם וְלָקַח הַמָּעוֹת מִשְּׁנֵיהֶם, מֵאֶחָד מִדַּעְתּוֹ וּמֵאֶחָד בְּעַל כָּרְחוֹ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מְהֵי מִדַּעְתּוֹ וּמְהֵי בְּעַל כָּרְחֵיהּ. דְּאִלּוּ יָדַע וְהָיָה אוֹמֵר לְזֶה מָכַרְתִּי, הָיָה כָּאן עֵד אֶחָד, וְהָיָה שְׁכֶנֶגְדּוֹ חַיָּב שְׁבוּעָה דְּאוֹרָיְתָא לְהַכְחִישׁ הָעֵד. עַכְשָׁיו שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, שְׁנֵיהֶם נִשְׁבָּעִים שְׁבוּעָה זוֹ הָאֲמוּרָה בְּמַתְנִיתִין. וּבְדִין הוּא שֶׁיְּהִיוּ חוֹלְקִים בְּלֹא שְׁבוּעָה, אֶלָּא שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִטֹּל שׁוּם אֶחָד מֵהֶם אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד הוֹלֵךְ וְתוֹקֵף בְּטַלִּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְאוֹמֵר שֶׁלִּי הִיא. וְאִצְטְרִיךְ תַּנָּא לְאַשְׁמוֹעִינַן בְּזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ דְּהַיְנוּ בִּמְצִיאָה, וּבְזֶה אוֹמֵר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי דְּהַיְנוּ מִקָּח וּמִמְכָּר. אִי תְּנָא מְצִיאָה, הָוֶה אָמֵינָא מְצִיאָה הוּא דְּרָמוּ רַבָּנָן שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ מִשּׁוּם דְּמוֹרָה הֶתֵּרָא לֶאֱחֹז בָּהּ שֶׁלֹּא כַּדִּין, דְּאָמַר חַבְרָאי לָאו מִידֵּי חָסַר בָּהּ, אַזִּיל וְאֶתְפּוֹס וְאֶפְלוֹג בַּהֲדֵיהּ, אֲבָל מִקָּח וּמִמְכָּר דְּאִי לֹא הָוֶה צָרִיךְ לָהּ לֹא הָוֶה מַהֲדַר אַבָּתְרֵהּ לְמִזְבְּנָהּ, וְזֶה שֶׁבָּא לַחֲלֹק עִמּוֹ וְלִתֵּן חֲצִי דָּמֶיהָ שֶׁלֹּא כַּדִּין מְחַסְּרוֹ וְלֵיכָּא לְמֵימַר דְּמוֹרֵי הֶתֵּרָא, אֵימָא לֹא רָמוּ רַבָּנָן שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ. וְאִי אַשְׁמוּעִינַן בְּמִקָּח וּמִמְכָּר, הָוֶה אָמֵינָא מִקָּח וּמִמְכָּר הוּא דְּרָמוּ רַבָּנָן שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ מִשּׁוּם דְּמוֹרֵי הֶתֵּרָא וְאָמַר חַבְרָאי דְּמֵי קָא יָהֵיב וַאֲנָא דְּמֵי קָא יְהֵיבְנָא, הַשְׁתָּא דְּצָרִיכָה לְדִידִי אַשְׁקְלֵיהּ אֲנָא, וְחַבְרָאי לִטְרַח וְלִזֵּיל וְלִזְבִּין אַחֲרִיתִי, אֲבָל מְצִיאָה דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי, אֵימָא לֹא. צְרִיכָא:

יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ. וְאֵינוֹ נִשְׁבָּע שֶׁכֻּלָּהּ שֶׁלּוֹ כִּדְקָא טָעִין מֵעִקָּרָא, דְּהָא לֹא יָהֲבֵי לֵיהּ כֻּלָּהּ. וְאִי מִשְׁתָּבַע שֶׁחֶצְיָהּ שֶׁלּוֹ כִּדְקָא יָהֲבֵי לֵיהּ, הָוֶה מֵרַע לֵיהּ לְדִבּוּרֵיהּ קַמָּא דְּאָמַר כֻּלָּהּ שֶׁלִּי. הִלְכָךְ יִשְׁבַּע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ, דְּמַשְׁמַע הָכִי, כֻּלָּהּ שֶׁלִּי כִּדְקָא אָמֵינָא מֵעִקָּרָא, וּלְדִבְרֵיכֶם שֶׁאֵין אַתֶּם מַאֲמִינִים לִי בְּכֻלָּהּ, שְׁבוּעָה שֶׁיֵּשׁ לִי בָּהּ וְאֵין לִי בָּהּ פָּחוֹת מֵחֶצְיָהּ:

משנה ב

הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִים עַל גַּבֵּי בְהֵמָה. הָא קְמַשְׁמַע לָן דְּרוֹכֵב קָנֵי, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מַנְהִיג, שֶׁלֹּא זָזָה הַבְּהֵמָה מִמְּקוֹמָהּ:

אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד רוֹכֵב וְאֶחָד מַנְהִיג. בַּזְּמַן שֶׁרוֹכֵב מְנַעֲנֵעַ בְּרַגְלָיו כִּי הֵיכִי דְּתֵיזִיל הַבְּהֵמָה מֵחֲמָתֵיהּ, הוּא דְּשָׁוִים רוֹכֵב וּמַנְהִיג. וְאִם לֹא הָיָה אֶלָּא רוֹכֵב בִּלְבַד, מַנְהִיג קָנָה, רוֹכֵב לֹא קָנָה. וְאִם הוֹדוּ אוֹ בָאוּ עֵדִים אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁנִּפְסַק הַדִּין עֲלֵיהֶם שֶׁיַּחֲלוקוּ בִּשְׁבוּעָה, חוֹלְקִים שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה:

משנה ג

אָמַר לַחֲבֵרוֹ תְּנָהּ לִי וְכוּ'. אֲבָל אָמַר זְכֵה לִי בָּהּ, קָנָה הָרוֹכֵב, וְאֵין הַמַּגְבִּיהַּ יָכוֹל לוֹמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ:

לֹא אָמַר כְּלוּם. שֶׁקְּנָאהּ זֶה שֶׁמְּשָׁכָהּ מִיַּד חֲבֵרוֹ, וְכָל זְמַן שֶׁהָיְתָה בְּיַד הַמַּגְבִּיהַּ הֶפְקֵר הָיְתָה:

משנה ד

זֶה שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ זָכָה בָהּ. וְדַוְקָא שֶׁהָיְתָה הַמְּצִיאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, שֶׁאֵין אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, לְפִיכָךְ הַמַּחֲזִיק בָּהּ זָכָה. אֲבָל בְּסִמְטָא שֶׁהִיא שְׁבִיל שֶׁל יָחִיד, אוֹ בְּצִדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים שֶׁאֵין רַבִּים דּוֹחֲקִים שָׁם, אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל אָדָם קוֹנוֹת לוֹ כָּל מְצִיאָה וְכָל הֶפְקֵר שֶׁמְּמוּךְ לוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאֵין אַחֵר רַשַּׁאי לְתָפְסוֹ. וְתַקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנָן כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵיתוֹ לְאַנְצוּיֵי:

אַחַר צְבִי שָׁבוּר. שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָרוּץ, וּמִשְׁתַּמֵּר בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה אִם לֹא יִטְלוּהוּ אֲחֵרִים, וְהָוֵי כִּמְצִיאָה:

זָכְתָה לוֹ. שֶׁדֵּהוּ. וְהוּא שֶׁעוֹמֵד בְּצַד שָׂדֵהוּ, וּכְגוֹן שֶׁיָּכוֹל לָרוּץ אַחֲרֵיהֶן וּמַגִּיעָן קֹדֶם שֶׁיֵּצְאוּ מִשָּׂדֵהוּ:

משנה ה

הַקְּטַנִּים. כָּל שֶׁסְּמוּךְ עַל שֻׁלְחַן אָבִיו אֲפִלּוּ הוּא גָּדוֹל קְרֵי לֵיהּ קָטָן, וּמְצִיאָתוֹ לְאָבִיו מִשּׁוּם אֵיבָה. וְהַבַּת בֵּין קְטַנָּה בֵּין נַעֲרָה מְצִיאָתָהּ לְאָבִיהָ, דְּהַתּוֹרָה זְכָתָה כָּל שִׁבַּח נְעוּרֶיהָ לְאָבִיהָ:

עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים. שֶׁהֲרֵי גּוּפָן קָנוּי לוֹ, כְּדִכְתִיב (ויקרא כה) וְהִתְנַחַלְתֶּם אוֹתָם:

מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ. רַבָּנָן תַּקִּינוּ לֵיהּ מִשּׁוּם אֵיבָה:

משנה ו

אַחֲרִיוּת נְכָסִים. שֹׁעְבּוּד קַרְקָעוֹת שֶׁיִּגְבֶּה מֵהֶם:

לֹא יַחֲזִיר. דְּחָיְשִׁינַן לְפַרְעוֹן וְלִקְנוּנְיָא. שֶׁמָּא שְׁטָר פְּרוּעַ הוּא וּמִן הַלְּוָה נָפַל, וְהָא דְּקָא מוֹדֶה לֹא פָּרַעְתִּי, עֵצָה שֶׁל רַמָּאוּת הִיא בֵּינֵיהֶם לִטְרֹף אֶת הַלָּקוֹחוֹת שֶׁלָּקְחוּ מִמֶּנּוּ קַרְקַע שֶׁלֹּא בְאַחֲרִיוּת, וְיַחְלְקוּהָ בֵּינֵיהֶם:

בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא יַחֲזִיר. דְּשְׁטָר שֶׁאֵין בּוֹ אַחֲרִיוּת מִמְּשַׁעְבְּדֵי נַמֵּי גָּבֵי, דְּאַחֲרִיוּת טָעוּת סוֹפֵר הוּא, וְחָיְשִׁינַן לְפַרְעוֹן וְלִקְנוּנְיָא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. וְדַוְקָא בְּשְׁטָר שֶׁאֵין נִזְכָּר בּוֹ

אַחֲרָיוּת אָמְרוּ חֲכָמִים דְּטָעוּת סוֹפֵר הוּא וְגָבֵי מִמְּשַׁעְבְּדֵי כְּאִלּוּ הָיָה הָאַחֲרָיוּת כָּתוּב בּוֹ. אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ בַּשְּׁטָר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת, מוֹדִים חֲכָמִים דְּיַחֲזִיר, דְּהַשְׁתָּא לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לִקְנוּנְיָא:

משנה ז

דְּיָתֵיקִי. צַוָּאַת שְׁכִיב מֵרַע. דְּא תְּהֵא לְמֵיקָם וְלִהְיוֹת:

וְשׁוֹבְרִים. שֶׁעוֹשֶׂה מַלְוֶה לְלֹוֶה שֶׁנִּפְרָע מִמֶּנּוּ שְׁטַר חוֹבוֹ:

משנה ח

אִגְּרוֹת שׁוּם. שֶׁשָּׁמוּ בֵּית דִּין נִכְסֵי לֹוֶה לַמַּלְוֶה בְּחוֹבוֹ:

וְאִגְּרוֹת מָזוֹן. שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לָזוּן אֶת בַּת אִשְׁתּוֹ. פֵּרוּשׁ אַחֵר, שֶׁיִּמְכְּרוּ מְקַרְקַע הַבַּעַל לְמָזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת:

וּמֵאוּנִין. שֶׁכּוֹתְבִים בַּשְּׁטָר בְּפָנֵינוּ מֵאָנָה פְּלוֹנִית בִּפְלוֹנִי בַּעְלָהּ. וּבְקַטָּנָה שֶׁהִשִּׂיאוּהָ אִמָּהּ וְאָחִיהָ שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה גֵּט:

שְׁטָרֵי בֵּרוּרִין. זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד שֶׁיְּדוּנוּ לָהֶם:

מָצָא. שְׁטָרוֹת:

בַּחֲפִיסָה. חֻמַּת שֶׁל עוֹר קְטַנָּה:

בִּדְלֶסְקְמָא. כְּלִי עוֹר שֶׁהַזְּקֵנִים מַצְנִיעִים בָּהּ כְּלֵי תַּשְׁמִישָׁם שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְחַפֵּשׂ אַחֲרֵיהֶם:

תַּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת. שְׁלֹשָׁה שְׁטָרוֹת אוֹ יוֹתֵר כְּרוּכִין זֶה בָּזֶה:

אֲגַדָּה. מֻשְׁכָּבִים זֶה עַל זֶה, אָרְכּוֹ שֶׁל זֶה עַל אָרְכּוֹ שֶׁל זֶה:

הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר. דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן הוּא, שֶׁהַכְּלִי סִימָן כְּשֶׁיֹּאמְרוּ הַבְּעָלִים בִּכְלִי פְּלוֹנִי מְצָאתָ אוֹתָם. וְכֵן תַּכְרִיךְ וַאֲגַדָּה סִימָן הוּא:

אֶחָד הַלֹּוֶה מִשְּׁלֹשָׁה. אִם שְׁלֹשָׁה שְׁטָרוֹת שֶׁל לֹוֶה אֶחָד הֵן שֶׁלְּוָה מִשְּׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, יַחֲזִירֵם הַמּוֹצֵא לַלֹּוֶה, דְּוַדַּאי מִיָּדוֹ נָפְלוּ, שֶׁאִם מִיָּדָם נָפְלוּ מִי קִבְּצָם לְמָקוֹם אֶחָד. וְדָוְקָא שֶׁהַשְּׁטָרוֹת מְקַיָּמִים בְּבֵית דִּין. אֲבָל אִם אֵינָם מְקַיָּמִים חָיְשִׁינַן דִּלְמָא לְקַיּוֹמִינְהוּ הוֹלִיכוּם שְׁלֹשָׁה הַמַּלְוִים אֵצֶל סוֹפֵר הַדַּיָּנִים וְנָפְלוּ מִיָּד הַסּוֹפֵר. וְאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא לְאַחַר שֶׁקִּיְּמוּ אוֹתָם נָפְלוּ מִיָּד הַסּוֹפֵר, דְּלֹא מַשְׁהֵי אֱינִישׁ קִיּוּמֵיהּ בִּיְדָא דְּסָפְרָא. וְאִם שְׁלֹשָׁה לוֹוִים הֵם, שֶׁלָּווּ מֵאָדָם אֶחָד, יַחֲזִירֵם הַמּוֹצֵא לַמַּלְוֶה, שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁמִּמֶּנּוּ נָפְלוּ. וְאִם הָיוּ שְׁלָשְׁתָּן כְּתִיבַת סוֹפֵר אֶחָד, חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא מִיָּד הַסּוֹפֵר נָפְלוּ וְלֹא לָווּ מֵעוֹלָם, וּלְפִיכָךְ לֹא יַחֲזִיר:

מָצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה טִּיבּוֹ. אֶצְלוֹ. אִם הַלֹּוֶה הִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ אוֹ הַמַּלְוֶה, אוֹ שֶׁמָּא מִקְצָתוֹ פָּרוּעַ וּמְסָרוּהוּ לוֹ לִהְיוֹת שָׁלִישׁ בֵּינֵיהֶם:

יְהֵא מֻנָּח. בְּיָדוֹ, וְלֹא יַחֲזִיר לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה:

אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סְמָפוֹנוֹת. הַמּוֹצֵא בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שׁוֹבֵר שֶׁנִּכְתַּב עַל אֶחָד מִשְּׁטָרוֹתָיו: **יַעֲשֶׂה מַה שֶּׁבַּסְּמָפוֹן.** וְהַשְּׁטָר בְּחֶזְקַת פָּרוּעַ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה רָאוּי לַשּׁוֹבֵר הַזֶּה לִהְיוֹת מֻנָּח בְּיַד הַלּוֶֹה וְלֹא בְּיַד הַמַּלְוֶה, אָמְרִינַן הֶאֱמִינוֹ הַלּוֶֹה לַמַּלְוֶה. וְאָמַר לְמָחָר תְּנֵהוּ לִי, וְשָׁכַח. וְהוּא שֶׁמָּצָא הַמַּלְוֶה הַשְּׁטָר הַזֶּה שֶׁנִּכְתַּב עָלָיו הַשּׁוֹבֵר, בֵּין הַשְּׁטָרוֹת קְרוּעִים, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִקְרַע:

פרק ב

משנה א

אֵלּוּ מְצִיאוֹת. מָצָא פֵּרוֹת מְפֻזָּרִים. סְתָמָן נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים וְהֶפְקֵר הֵם:

מָעוֹת מְפֻזָּרוֹת. הוֹאִיל וְאֵין לָהֶם סִימָן נָכָר, כְּבָר אִיאֲשׁוּ אִיאַשׁ וְהֶפְקֵר הֵן. וְהַיְנוּ טַעֲמָא דְּכֻלְּהוּ:

פְּרִיכוֹת. עֻמָּרִים קְטַנִּים:

בְּרֻשׁוּת הָרַבִּים. שֶׁהַכֹּל דָּשִׁים עֲלֵיהֶם, וְאָפְלוּ הָיָה בָּהֶן סִימָן, נִפְסָד:

שֶׁל נַחְתּוֹם. אֵין בָּהֶם סִימָן, שֶׁכֻּלָּם שָׁוִים. אֲבָל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת יֵשׁ לָהֶם סִימָן:

הַבָּאוֹת מִמְּדִינָתָן. לַאֲפוֹקֵי הַבָּאוֹת מִבֵּית הָאֻמָּן, כִּדְקָתָנֵי סֵיפָא:

וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן. צֶמֶר צָבוּעַ אַרְגָּמָן, וּמָשׁוּךְ כְּמִין לְשׁוֹן:

מָצָא עִגּוּל. שֶׁל דְּבֵלָה:

אֲנָפּוֹרְיָא. כֵּלִים חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא שִׁבְעָתָן הָעַיִן וְאֵין לַבְּעָלִים בָּהֶם טְבִיעַת עַיִן. שֶׁפְּעָמִים שֶׁמַּחֲזִירִים אֲבֵדָה בִּטְבִיעוּת עֵינָא, כְּגוֹן לְצוּרְבָּא מֵרַבָּנָן דְּלֹא מְשַׁנֵּי בְּדִבּוּרֵיהּ. וְאִלּוּ הַכֵּלִים שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵין לְבַעֲלֵיהֶן בָּהֶן טְבִיעוּת עַיִן אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. וְאֵימָתַי, בִּזְמַן שֶׁמְּצָאָן אֶחָד אֶחָד. אֲבָל מְצָאָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם חַיָּב לְהַכְרִיז, דְּמִנְיָנָא הָוֵי סִימָן. וְהַמּוֹצֵא מְצִיאָה בִּסְרַטְיָא וּפְלַטְיָא גְּדוֹלָה בְּעִיר שֶׁרֻּבָּהּ נָכְרִים, אֲפִלּוּ דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז. וּבְעִיר שֶׁרֻּבָּהּ יִשְׂרָאֵל, חַיָּב לְהַכְרִיז:

משנה ב

בִּכְלִי. וּכְלִי יֵשׁ בּוֹ סִימָן:

כְּמוֹת שֶׁהוּא. רֵיקָן:

צִבּוּרֵי פֵּרוֹת. סִימָנָן, מִנְיָן אוֹ מָקוֹם:

שְׁלֹשָׁה מַטְבְּעוֹת זֶה עַל גַּב זֶה. אוֹ יוֹתֵר. וְהַמַּכְרִיז מַכְרִיז מַטְבְּעוֹת מָצָאתִי, וְזֶה בָּא וְאוֹמֵר כָּךְ וְכָךְ הָיוּ וְהָיוּ מֻנָּחִים זֶה עַל זֶה:

משנה ג

אַחַר הַגַּפָּה. סְתִימַת כֹּתֶל שֶׁל עֵץ אוֹ שֶׁל קָנִים:

גָּדֵר. שֶׁל אֲבָנִים:

גּוֹזָלוֹת מְקַשְּׁרִין. בְּכַנְפֵיהֶן. דְּכֵלֵי עִלְּמָא הָכִי מְקַטְּרֵי לְהוּ, וְקֶשֶׁר כָּזֶה לֹא הָוֵי סִימָן:

לֹא יִגַּע בָּהֶן. דְּאָמְרִינַן הָנֵי אֵינַשׁ אַצְנְעִינְהוּ וְאִי שְׁקֵיל לְהוּ לֵית לְהוּ לְמָרַיְהוּ סִימָנָא בְּגַוַּיְהוּ. הִלְכָּךְ לְשַׁבְקִינְהוּ עַד דְּאָתֵי מָרַיְהוּ וְשָׁקֵיל לְהוּ:

מְכֻסֶּה לֹא יִגַּע בּוֹ. דְּאֵין זֶה אֲבֵדָה שֶׁיְּהֵא מֻזְהָר עָלֶיהָ בְּלֹא תּוּכַל לְהִתְעַלֵּם, דְּמִשְׁתַּמֵּר הוּא:

מָצָא בְגַל וּבְכֹתֶל יָשָׁן חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לְבַעַל הַגַּל וּלְבַעַל הַכֹּתֶל שֶׁל אֻמּוֹרִיִּים שֶׁהוֹרִישׁוּ אֲבוֹתֵינוּ הָיָה. וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ חֲלֵדָּה רַבָּה, שֶׁנִּכָּר שֶׁמִּזְּמַן הַרְבֵּה הָיָה טָמוּן שָׁם:

מֵחֲצָיו וְלַחוּץ. בְּאֶחָד מֵחֲרֵי כֹּתֶל הַסְּמוּכִים לִרְשׁוּת הָרַבִּים. אִם מְצָאָהּ מֵחֲצִי עָבְיוֹ שֶׁל כֹּתֶל וְלַחוּץ, שֶׁלּוֹ, דְּאָמְרִינַן אֶחָד מִבְּנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים נָתְנוּ שָׁם וְשָׁכַח, וַחֲלֵדָּה שֶׁעָלָיו מוֹכַחַת שֶׁמִּזְּמַן הַרְבֵּה הָיָה שָׁם וּבְוַדַּאי נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים. וְדִין זֶה דַּוְקָא בִּלְשׁוֹן זָהָב וַחֲתִיכַת כֶּסֶף וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. אֲבָל אִם הָיָה כְּלִי וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת, אִם פִּי הַכְּלִי לַחוּץ חֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְאִם פִּי הַכְּלִי לִפְנִים חֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת:

אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּלֹא יָדַע דְּמַאן נִינְהוּ, וּבְעָלְיוֹ נוֹאֲשׁוּ:

משנה ד

מָצָא בַּחֲנוּת חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ סִימָן מֵיְרֵי. דְּהַהוּא דְּנָפַל מִנֵּיהּ מִיָּאשׁ, שֶׁהַכֹּל נִכְנָסִים לְשָׁם:

בֵּין תֵּבָה. שֶׁהַחֲנְוָנִי יוֹשֵׁב לְפָנֶיהָ, וְתָמִיד נוֹטֵל מִמֶּנָּה, וְנוֹתֵן לְפָנָיו וּמוֹכֵר, וּמָעוֹת שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ נוֹתֵן בְּתוֹכָהּ, וְלֹא נָפַל שׁוּם דָּבָר אֶלָּא מִיַּד חֲנְוָנִי:

לִפְנֵי שֻׁלְחָנִי חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. דְּאָמְרִינַן מִן הַבָּאִים לְהַחֲלִיף מָעוֹת נָפְלוּ, שֶׁהֲרֵי הַשֻּׁלְחָן מַפְסִיק בֵּין שֻׁלְחָנִי לַמָּעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ, וְאִם מִן הַשֻּׁלְחָנִי הֵם הָיָה לָהֶם לְהִמָּצֵא בֵּינוֹ וְלַכִּסֵּא שֶׁהַשֻּׁלְחָן מֻנָּח עָלָיו:

הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵחֲבֵרוֹ וְכוּ'. וּכְגוֹן שֶׁחֲבֵרוֹ זֶה תַּגָּר שֶׁלָּקַח תְּבוּאָה זוֹ אוֹ פֵּרוֹת הַלָּלוּ מֵאֲנָשִׁים הָרְבֵּה וְלֹא יָדַע דְּמַאן נִינְהוּ, וְכֵיוָן דְּלֵית בְּהוּ סִימָן נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים. אֲבָל אִם זֶה שֶׁמָּכַר אֶת הַפֵּרוֹת לְקָטָן הוּא עַצְמוֹ מִן הַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ, שֶׁוַּדַּאי הַמָּעוֹת הַלָּלוּ שֶׁלּוֹ הֵן, חַיָּב לְהַחֲזִיר:

וְאִם הָיוּ צְרוּרִים. הַקֶּשֶׁר אוֹ מִנְיָן שֶׁלָּהֶם הָוֵי סִימָן:

משנה ה

בִּכְלָל כָּל אֵלֶּה. בִּכְלַל כָּל אֲבֵדַת אָחִיךָ:

וְלָמָּה יָצְאת. וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ:

מַה שִּׁמְלָה מְיֻחֶדֶת. סְתָם שִׁמְלָה יֵשׁ בָּהּ סִימָן, וְכָל שִׁמְלָה יֵשׁ לָהּ בְּעָלִים תּוֹבְעִים אוֹתָהּ, שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּידֵי אָדָם וְלֹא בָּאת מִן הַהֶפְקֵר:

אַף כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹבְעִים. לְמַעוּטֵי מִידֵי דְמָיְאֵשׁ. וְיֵאוּשׁ הוּא, דְּשָׁמְעִינֵיהּ דְּאָמַר יַי לֵיהּ לְחֶסְרוֹן כִּיס:

משנה ו

שְׁכֵנָיו. שְׁכֵנֵי מָקוֹם שֶׁנִּמְצֵאת בּוֹ הָאֲבֵדָה, שֶׁמָּא שֶׁלָּהֶן הִיא:

כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ כָּל אֶחָד לְבֵיתוֹ בִּשְׁלֹשָׁה יָמִים. מִשֶּׁיִּשְׁמַע הַהַכְרָזָה, וְיֵדַע אִם אָבַד לוֹ כְּלוּם, וְאִם יִרְאֶה שֶׁאָבַד יַחֲזֹר שְׁלֹשָׁה וְיַכְרִיז יוֹם אֶחָד אֲנִי אִבַּדְתִּי וְאֵלּוּ סִימָנֶיהָ. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. וּמִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַכְרִיזִין בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. וּמִשֶּׁרַבּוּ הָאַנְסִין דְּאָמְרֵי אֲבֵדְתָא לְמַלְכָּא, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא מוֹדִיעַ לִשְׁכֵנָיו וְלִמְיַדָּעָיו וְדַיּוֹ:

משנה ז

כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה וְאוֹכֵל. אִם הָאֲבֵדָה דָּבָר שֶׁיְּכוֹלִים לְהַאֲכִילוֹ אֶת שְׂכַר מַעֲשָׂיו, כְּגוֹן שׁוֹר וַחֲמוֹר:

יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל. וְלֹא יִמְכֹּר אוֹתוֹ הַמּוֹצֵא, שֶׁכָּל אָדָם נוֹחַ לוֹ בִּבְהֶמְתּוֹ שֶׁהִכִּירָה בּוֹ כְּבָר וְלִמְּדָהּ לִרְצוֹנוֹ. וְאֵינוֹ חַיָּב לְהַטְפֵּל בָּהּ לְעוֹלָם, אֶלָּא תַּרְנְגֹלֶת וּבְהֵמָה גַּסָּה מְטַפֵּל בָּהּ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. עֲגָלִים וּסְיָחִים שֶׁל רְעִיָּה, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין מְגַדְּלִים אוֹתָם לְפַטֵּם, וְכֵן גְּדָיִים וּטְלָאִים, מְטַפֵּל בָּהֶם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. וַעֲגָלִים שֶׁל פִּטּוּם מְטַפֵּל בָּהֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם. אֲוָזִין וְתַרְנְגֹלִים זְכָרִים, הַקְּטַנִּים מְטַפֵּל בָּהֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהַגְּדוֹלִים שֶׁאוֹכְלִים הַרְבֵּה מְטַפֵּל בָּהֶן שְׁלֹשָׁה יָמִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ לוֹקֵחַ אוֹתָם הוּא לְעַצְמוֹ בְּשׁוּמָא כְּפִי שָׁוְיָן, אוֹ מוֹכְרָן לַאֲחֵרִים וּמַנִּיחַ הַדְּמִים אֶצְלוֹ:

לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. כֵּיוָן דְּשָׁרוּ לֵיהּ רַבָּנָן לְאִשְׁתַּמּוּשֵׁי בְּהוּ, אַף עַל גַּב דְּלֹא אִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ כְּמַאן דְּאִשְׁתַּמֵּשׁ דְּמֵי, וְחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְהַלָּכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן בְּדְמֵי אֲבֵדָה שֶׁמָּכַר. אֲבָל מָעוֹת עַצְמָן שֶׁל אֲבֵדָה, כְּגוֹן שֶׁמָּצָא מָעוֹת בַּכִּיס אוֹ שִׁלְשָׁה מַטְבְּעוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּלָל:

משנה ח

אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. שֶׁמִּתְעַפְּשִׁין כְּשֶׁשּׁוֹהִין מִלְּפָתְחָן. וְכָל סִפְרֵיהֶן הָיוּ עֲשׂוּיִין כְּעֵין גִּלְיוֹן:

גּוֹלְלָן. מִתְּחִלָּתָן לְסוֹפָן, שֶׁיִּכָּנֵס בָּהֶם הָאֲוִיר:

בַּתְּחִלָּה. מַה שֶּׁלֹּא לְמַד מֵעוֹלָם. לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁהוֹתָן לְפָנָיו:

וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ. לְפִי שֶׁזֶּה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְנִקְרָע:

שׁוֹטְחָהּ לְצָרְכָּהּ. לִשְׁלֹט בָּהּ אֲוִיר, שֶׁלֹּא תֵּאָכֵלְנָה עָשׁ:

לְצָרְכָן. שֶׁמִּתְעַפְּשִׁים בַּקַּרְקַע. שֶׁצָּרִיךְ לְתִתָן בַּקַּרְקַע, דְּזוֹ הִיא שְׁמִירָתָן. וּלְפִיכָךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לִפְרָקִים:

אֲבָל לֹא לְשָׁחֲקָן. וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן זְמַן אָרֹךְ עַד שֶׁיִּשְׁחָקֵם:

לֹא יִגַּע בָּהֶן. זָהָב אֵינוֹ מִתְעַפֵּשׁ בָּאָרֶץ. וְכֵן זְכוּכִית. וְעוֹד שֶׁהוּא נוֹחַ לְהִשָּׁבֵר:

שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִטֹּל. דָּבָר שֶׁגְּנַאי הוּא לוֹ. וְהַתּוֹרָה אָמְרָה וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם, פְּעָמִים שֶׁאַתָּה מִתְעַלֵּם, כְּגוֹן זָקֵן וְאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ:

משנה ט

אֵיזוֹ הִיא אֲבֵדָה. שֶׁנִּכָּר בָּהּ שֶׁאֵין הַבְּעָלִים יוֹדְעִים שֶׁהִיא שָׁם:

אֵין זוֹ אֲבֵדָה. וְאֵינוֹ חַיָּב לְהַחֲזִיר, שֶׁמִּדַּעַת הִנִּיחוּהָ שָׁם:

רָצָה בֵּין הַכָּרְמִים. שֶׁמִּתְקַלְקְלִים רַגְלֶיהָ:

הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם. הַתּוֹרָה רִבְּתָה הֲשָׁבוֹת הַרְבֵּה:

לֹא יֹאמַר לוֹ תֵּן לִי סָלַע. שֶׁזֶּה אוֹמֵר לוֹ, אִם עָשִׂיתָ מְלַאכְתְּךָ, הָיִיתָ מַרְוֶה טוֹרַח, עַכְשָׁיו לְפִי מַה שֶׁטָּרַחְתָּ טֹל:

כְּפוֹעֵל בָּטֵל. כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִטֹּל וְלִפְחוֹת מִשְׁכָּרוֹ לִבָּטֵל מִמְּלָאכָה זוֹ כְּבֵדָה שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהּ וְלַעֲשׂוֹת בִּמְלָאכָה קַלָּה כָּזוֹ:

אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין. אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לִבָּטֵל מִמְּלַאכְתּוֹ, שֶׁשְּׂכָרָהּ מְרֻבֶּה, מַה יַּעֲשֶׂה. אִם יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם מַתְנֶה בִּפְנֵיהֶם וְאוֹמֵר, רְאוּ שֶׁאֲנִי מְשְׁתַּכֵּר כָּךְ וְכָךְ, וְאִי אֶפְשִׁי לְבָטֵל לְטֹל שָׂכָר מֻעָט, אִם תֹּאמְרוּ שֶׁאֶטֹּל שְׂכָרִי מִשָּׁלֵם, אֲטַפֵּל בַּהֲשָׁבַת אֲבֵדָה זוֹ:

שֶׁלּוֹ קוֹדֵם. וּמַנִּיחַ אֶת הָאֲבֵדָה:

משנה י

מְצָאָהּ בָּרֶפֶת. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת בָּהּ, כְּגוֹן שֶׁאֵינָהּ נְעוּלָה:

וְאִם הָיְתָה בְּבֵית הַקְּבָרוֹת. וְהוּא כֹּהֵן, לֹא יִטַּמָּא לָהּ. שֶׁהֲשָׁבַת אֲבֵדָה עֲשֵׂה, הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ, וּבְטֻמְאַת כֹּהֵן, עֲשֵׂה דְקְדֹשִׁים יִהְיוּ (ויקרא כא) וְלֹא תַעֲשֶׂה דִּלְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו (שם). וְאֵין עֲשֵׂה דוֹחֶה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה:

אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אַל תַּחֲזִיר. וְהָאֲבֵדָה בְּמָקוֹם שֶׁמְּצָוָה לְהַחֲזִיר, הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁמַע לוֹ. דִּכְתִיב (ויקרא יט) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ, שֶׁאִם אָבִיךָ אוֹמֵר לְךָ חַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת אַל תִּשְׁמַע לוֹ. וְכֵן בִּשְׁאָר כָּל הַמִּצְוֹת:

הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ. בַּעַל הַחָמוֹר:

מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לְפָרֵק. בְּחִנָּם:

אֲבָל לֹא לִטְעֹן. בְּחִנָּם. אֶלָּא בְּשָׂכָר:

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף לִטְעֹן. בְּחִנָּם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:
רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר וְכוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה יא

אֲבֵדָתוֹ קוֹדֶמֶת. דְּאָמַר קְרָא (דברים טו) אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֶבְיוֹן, הִזָּהֵר שֶׁלֹּא תִהְיֶה אַתָּה אֶבְיוֹן:
שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה רַבּוֹ מֻבְהָק, שֶׁלָּמַד רֹב חָכְמָתוֹ מִמֶּנּוּ. וְכֵן כָּל הָנָךְ רַבּוֹ דְּאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין שֶׁקּוֹדְמִין לְאָבִיו, אֵינָן אֶלָּא בְּרַבּוֹ מֻבְהָק:

פרק ג

משנה א

הַמַּפְקִיד. וְלֹא רָצָה לִשָּׁבַע. שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִין. שֶׁהָיָה יָכוֹל לְפָטֵר אִם נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא פָּשַׁע בָּהּ וְשֶׁלֹּא שָׁלַח בָּהּ יָד:
לְמִי שֶׁהִפְקִידוֹן אֶצְלוֹ. דְּכֵיוָן דְּשִׁלֵּם קָנָה כָּל תַּשְׁלוּמֶיהָ. וַאֲפִלּוּ לֹא שִׁלֵּם, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁאָמַר בְּבֵית דִּין הֲרֵינִי מְשַׁלֵּם, קָנָה כָּל תַּשְׁלוּמֶיהָ, לֹא שְׁנָא תַּשְׁלוּמֵי כֶּסֶף וְלֹא שְׁנָא תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה:

משנה ב

הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ. וְעָמַד שׁוֹכֵר וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר בִּרְשׁוּת הַמַּשְׁכִּיר. שֶׁאִם לֹא נָתַן לוֹ הַמַּשְׁכִּיר רְשׁוּת, הָא קָיְמָא לָן שׁוֹמֵר שֶׁמָּסַר לְשׁוֹמֵר חַיָּב:
יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר. לַמַּשְׁכִּיר.
שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ וּפָטוּר. שֶׁהַשּׁוֹכֵר פָּטוּר מִן הָאֲנָסִין:
וְהַשּׁוֹאֵל. שֶׁהוּא חַיָּב בָּאֲנָסִין, מְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר, בִּשְׁבוּעָה שֶׁהוּא נִשְׁבַּע לַמַּשְׁכִּיר:
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כֵּיצַד הַלָּה עוֹשֶׂה סְחוֹרָה וְכוּ'. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ג

אָמַר לִשְׁנַיִם גָּזַלְתִּי לְאֶחָד מִכֶּם. וְהֵם אֵינָם תּוֹבְעִים לוֹ כְּלוּם, אֶלָּא הוּא בָּא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם:
נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה. אֲבָל שְׁנַיִם שֶׁתְּבָעוּהוּ וְהוֹדָה שֶׁגָּזַל לְאֶחָד מֵהֶם, יִשְׁבַּע כָּל אֶחָד מֵהֶם שֶׁלּוֹ גָּזַל, וְנוֹתֵן מָנֶה לָזֶה וּמָנֶה לָזֶה. קְנָס קְנָסוּהוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי שֶׁעָבַר עַל לֹא תִגְזֹל. וְכֵן שְׁנַיִם שֶׁתְּבָעוּ לְאֶחָד, כָּל אֶחָד אוֹמֵר אֲבִי הִפְקִיד אֶצְלְךָ מָנֶה, וְהוּא אוֹמֵר אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִנִּיחַ לִי מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶהוּ, הֲרֵי כָּל אֶחָד מֵהֶם נִשְׁבַּע שֶׁאָבִיו הִנִּיחַ אֶצְלוֹ

מָנֶה, וְנוֹתֵן מָנֶה לָזֶה וּמָנֶה לָזֶה, דְּאִיהוּ פָּשַׁע בְּנַפְשֵׁיהּ, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵידַק וְלִזְכּוֹר מִי הִנִּיחַ אֶצְלוֹ הַמָּנֶה:

משנה ד

שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם. כְּגוֹן דְּאַפְקִידוּ תַּרְוַיְהוּ כִּי הֲדָדֵי זֶה בִּפְנֵי זֶה: **נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה וְכוּ'**. דְּאָמַר לְהוּ אַתְּוּן לֹא קְפִדִיתוּ אַהֲדָדֵי, וְלֹא חֲשַׁדְתֶּם זֶה אֶת זֶה שֶׁמָּא חֲבֵרוֹ יִתְבַּע הַמָּאתַיִם. אֲנָא נַמִי לֹא רְמַאי אַנַפְשַׁאי לְמֵידַק הַמָּאתַיִם שֶׁל מִי הֵן. וְנַעֲשׂוּ כְּאִלּוּ הִנִּיחוּ כָּל הַשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת בְּצְרוֹר אֶחָד, דְּלֹא הֲוֵי לֵיהּ לְמֵידַק מַה יֵּשׁ לָזֶה בְּתוֹכוֹ וּמַה יֵּשׁ לַחֲבֵרוֹ:

מַה הִפְסִיד הָרַמַּאי. וּלְעוֹלָם לֹא יוֹדֶה עַל הָאֱמֶת:

משנה ה

וְכֵן שְׁנֵי כֵלִים. לְרַבָּנָן אִצְטְרִיכָא לֵיהּ. וְלֹא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי, לֹא מִבַּעְיָא בְּמָנֶה וּמָאתַיִם דְּלֵיכָּא פְּסֵדָא דִּשְׁבִירַת כְּלִי, אָמְרוּ רַבָּנָן נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, אֶלָּא אֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי כֵלִים דְּאִיכָּא פְּסֵדָא שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁבֵּר הַכְּלִי הַגָּדוֹל כְּדֵי לָתֵת מִמֶּנּוּ דְּמֵי הַקָּטָן, וְלִכְשֶׁיְּבֹא אֵלָיְהוּ נִמְצָא שֶׁבַּעַל הַכְּלִי הַגָּדוֹל הִפְסִיד שֶׁנִּשְׁבַּר הַכְּלִי שֶׁלּוֹ, וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דִּבְהָא מוֹדוּ רַבָּנָן לְרַבִּי יוֹסֵי שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה מֻנָּח עַד שֶׁיְּבֹא אֵלָיְהוּ. קָמַשְׁמַע לָן. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ו

אֲבוּדִים. עַל יְדֵי עַכְבָּרִים אוֹ רִקָּבוֹן:

לֹא יִגַּע בָּהֶן. לְמָכְרָן, לְפִי שֶׁרוֹצֶה אָדָם בְּקַב שֶׁלּוֹ מִתִּשְׁעָה קַבִּין שֶׁל חֲבֵרוֹ, קַב שֶׁלּוֹ חָבִיב עָלָיו עַל יְדֵי שֶׁעָמַל בּוֹ, מִתִּשְׁעָה קַבִּין שֶׁל אֲחֵרִים שֶׁיִּקַּח בִּדְמֵיהֶן אִם יִמְכְּרֵם. וְלֹא אָמְרוּ רַבָּנָן הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן, אֶלָּא שֶׁלֹּא אִבְּדוּ אֶלָּא עַד כְּדֵי חֶסְרוֹנָן הַמְפֹרָשׁ בְּמִשְׁנָתֵנוּ, לְחִטִּים וּלְאֹרֶז תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לַכּוֹר וְכוּ'. אֲבָל אִם אִבְּדוּ יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן, מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּמוֹכְרָן בְּבֵית דִּין. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ז

הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ. וְעֵרֶבָן הַנִּפְקָד עִם פֵּרוֹתָיו וְהָיָה מִסְתַּפֵּק מֵהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שִׁעוּר מַה שֶּׁאָכַל. כְּשֶׁבָּא לְהַחְזִירָן יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, יִפְחוֹת כַּמָּה הֵם רְגִילִים לַחְסֹר:

תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְכוֹר. הַכּוֹר שְׁלֹשִׁים סְאִין, וְהַסְּאָה שִׁשָּׁה קַבִּין:

הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה. כֵּן לְכָל כּוֹר וְכוֹר:

הַכֹּל לְפִי הַזְּמַן. שֶׁהִנִּיחָם בְּיָדוֹ. לְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה יְנַכֶּה לוֹ כָּךְ:

מָה אִכְּפַת לְהוּ לָעַכְבָּרִים. כָּךְ אוֹכְלִים מִמִּדָּה מֻעֶטֶת כְּמוֹ מִמִּדָּה מְרֻבָּה. הִלְכָּךְ תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְשָׁנָה בֵּין לְכוֹר בֵּין לַעֲשָׂרָה כוֹרִין:

אִם הָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה. שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ הַרְבֵּה, מֵעֶשָׂרָה כּוֹרִין וּלְמַעְלָה, לֹא יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת:

מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת. שֶׁבִּימוֹת הַגֶּרֶן כְּשֶׁמַּפְקִידִים הַחִטִּים, יְבֵשִׁים, וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים כְּשֶׁמַּחְזִירָן, נוֹפְחוֹת. וּבַאֲכִילַת עַכְבָּרִים אֵינָן נֶחְסָרִין כָּל כָּךְ לְכָל כּוֹר וָכוֹר, דְּכֻלֵּי הַאי לֹא אָכְלֵי עַכְבָּרִים מֵעֶשָׂרָה כּוֹרִין, הִלְכָךְ נְפִיחָתוֹ מַשְׁלֶמֶת לְמַה שֶּׁעַכְבָּרִים אוֹכְלִים. וְאֵין הֲלָכָה לֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. וְכָל הַשְּׁעוּרִים הַלָּלוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבִימֵי הַתַּנָּאִים. אֲבָל בִּשְׁאָר אֲרָצוֹת וּבַזְּמַנִּים הַלָּלוּ, הַכֹּל כְּפִי מַה שֶּׁרְגִילִים הַזֹּרְעִים לְחַשֵּׁר בְּאוֹתָהּ מְדִינָה וּבְאוֹתוֹ זְמַן:

משנה ח

יוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לְיַיִן. אִם הִפְקִיד אֶצְלוֹ יַיִן וְעֵרְבוֹ עִם יֵינוֹ, הַקַּנְקַנִּים בּוֹלְעִים שְׁתוּת:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֹמֶשׁ. שֶׁהַקַּרְקַע שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מִמֶּנּוּ הַקַּנְקַנִּים בְּאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בָּלַע חֹמֶשׁ. וְהַכֹּל לְפִי הַמָּקוֹם:

אַף הַמּוֹכֵר וְכוּ'. כְּשֵׁם שֶׁאָמְרוּ שְׁמָרִים בַּמַּפְקִיד, כָּךְ אָמְרוּ בַּמּוֹכֵר. שֶׁהַמּוֹכֵר שֶׁמֶן לַחֲבֵרוֹ וְנוֹתֵן לוֹ מִתּוֹךְ חָבִיּוֹתָיו שֶׁמֶן מְזֻקָּק תָּמִיד שֶׁהוּא מִסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ, הֲרֵי הַלּוֹקֵחַ מְקַבֵּל עָלָיו לִפְחוֹת לוֹ לֹג וּמֻחֲצָה מֵחֲמַת שְׁמָרִים לְכָל מֵאָה לֹג. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ט

לֹא יַחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם. בְּבֵית שׁוֹמֵר, לוֹמַר לוֹ זָוִית זוֹ הַשְׁאִילֵנִי:

לְצָרְכּוֹ. לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ:

לְצָרְכָּהּ. שֶׁהָיְתָה בְּמָקוֹם שֶׁקָּרוֹבָה לְהִשְׁתַּבֵּר:

אִם מִשֶּׁהִנִּיחָהּ. שֶׁכְּלָה תַּשְׁמִישׁוֹ הִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם מִשְׁתַּמֵּר. בֵּין שֶׁטִּלְטְלָהּ מִתְּחִלָּה לְצָרְכּוֹ, בֵּין שֶׁטִּלְטְלָהּ לְצָרְכָּהּ, פָּטוּר. דְּאָמְרִינַן מִשֶּׁהֶחֱזִירָהּ הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים כְּבַתְּחִלָּה, וְאֵינוֹ עָלֶיהָ אֶלָּא כְּשׁוֹמֵר חִנָּם וּפָטוּר עַל אָנְסֶיהָ, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ לַבְּעָלִים לוֹמַר נִטַּלְתִּיהָ וְהֶחְזַרְתִּיהָ. וְרֵישָׁא דְּמַתְנִיתִין רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, דְּאָמַר בְּגוֹנֵב טָלֶה מִן הָעֵדֶר וְהֶחְזִירוֹ לְמְקוֹמוֹ שֶׁהוּא פָּטוּר דְּלֹא בָּעֵינַן דַּעַת בַּעָלִים. וְהַאי דְּקָתָנֵי לֹא יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, לֹא מִבַּעְיָא קָאָמַר, לֹא מִבַּעְיָא יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם וְהֶחְזִירָהּ לְמְקוֹמָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכּוֹ שֶׁהוּא פָּטוּר, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ לַבְּעָלִים, שֶׁהֲרֵי הֶחְזִירָהּ לַמָּקוֹם הַמְיֻחָד לָהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא יְחֲדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, דְּלָאו לְמָקוֹם מְיֻחָד לָהּ הֶחְזִירָהּ, פָּטוּר, הוֹאִיל וְהֶחְזִירָהּ לְמָקוֹם מִשְׁתַּמֵּר, דְּלֹא בָּעֵינַן דַּעַת בַּעָלִים:

וּבֵין מִשֶּׁהִנִּיחָהּ לְצָרְכּוֹ חַיָּב. סֵיפָא זוֹ אֲתָאן לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר בְּגוֹנֵב טָלֶה מִן הָעֵדֶר וְהֶחְזִירוֹ לְמְקוֹמוֹ וְנֶאֱנַס, לְעוֹלָם הוּא חַיָּב, עַד שֶׁיּוֹדִיעַ לַבְּעָלִים שֶׁגָּנַב וְהֶחְזִיר. וְהָכָא נַמִּי

לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְצָרְכּוֹ וְנַעֲשָׂה גַּזְלָן עָלֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר, חַיָּב. וְהַאי דְּקָתָנֵי בַּסִּיפָא יְחֻדּוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, לֹא מִבַּעְיָא קָאָמַר, לֹא מִבַּעְיָא לֹא יְחֻדּוּ שֶׁהוּא חַיָּב מִשֶּׁהִנִּיחָהּ לְאַחַר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ לְצָרְכּוֹ, דְּהָא לֹא הִנִּיחָהּ בְּמָקוֹם הַמְיֻחָד לָהּ, אֶלָּא אֲפִלּוּ יְחֻדּוּ לָהּ מָקוֹם, שֶׁחָזַר וְהִנִּיחָהּ בִּמְקוֹמָהּ, חַיָּב, דְּבָעִינַן דַּעַת בְּעָלִים. וְרִישָׁא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְסִיפָא רַבִּי עֲקִיבָא. וְהָכִי מוֹקְמִינַן לָהּ בַּגְּמָרָא:

משנה י

צְרָרָן. בְּסוּדָרוֹ:

וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו. אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁמִירָה מְעֻלָּה הִיא, חַיָּב, שֶׁהַמּוֹלִיךְ מָעוֹת שֶׁל פִּקָּדוֹן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בְּיָדוֹ, דִּכְתִיב (דברים יד) וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ, אַף עַל פִּי שֶׁצְּרוּרִים הֵם, יִהְיוּ בְּיָדֶךָ. וְאִם בַּבַּיִת הוּא, אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע, וּבַכְּתָל, בְּטֶפַח הַסָּמוּךְ לַתִּקְרָה אוֹ בְּטֶפַח הַסָּמוּךְ לָאָרֶץ. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַגַּנָּבִים לְחַפֵּשׂ שָׁם. וְאִם שָׁמַר בְּעִנְיָן אַחֵר, פּוֹשֵׁעַ הֲוֵי וְחַיָּב. אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנָה מִתְּחִלָּה עִם הַמַּפְקִיד שֶׁעַל מְנָת כֵּן הוּא מְקַבֵּל הַפִּקָּדוֹן, שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּב בְּכָל הַשְּׁמִירוֹת הַלָּלוּ:

לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים. אֲבָל לַגְּדוֹלִים, נִשְׁבָּעִים הֵם שֶׁשָּׁמְרוּ כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים, וּפָטוּר. וְלֹא אָמְרִינַן בְּהָא שׁוֹמֵר שָׂמַסר לְשׁוֹמֵר חַיָּב, שֶׁדֶּרֶךְ הָאָדָם לְהַפְקִיד מַה שֶּׁהַפְקַד בְּיָדוֹ, בְּיַד אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו. וְכָל הַמַּפְקִיד, עַל דַּעַת שֶׁיִּתְּנֵם הַנִּפְקָד בְּיַד אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו הוּא מַפְקִיד:

משנה יא

אִם צְרוּרִין. וַחֲתוּמִין, אוֹ קְשׁוּרִים קֶשֶׁר מְשֻׁנֶּה:

לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. אֲבָל אִם אֵינָם חֲתוּמִים אוֹ קְשׁוּרִים קֶשֶׁר מְשֻׁנֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁצְּרוּרִין, הֲרֵי הֵן כְּמֻתָּרִין וּכְאִלּוּ אֵינָם קְשׁוּרִים כְּלָל, וּמֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן:

חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וַאֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֲוֵי עֲלֵיהֶם שׁוֹמֵר שָׂכָר, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְחַיָּב בִּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה. וְאִם נִשְׁתַּמֵּשׁ, הָווּ מִלְוָה גַּבֵּיהּ וְחַיָּב אַף בָּאֳנָסִים:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כַּשַּׁלְחָנִי. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה יב

יִלְקֶה בְּחָסֵר וּבְיֹתֵר. בְּמַה שֶּׁחָסַר הַפִּקָּדוֹן, וּבְמַה שֶּׁהוֹתִיר. כְּגוֹן שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ רָחֵל טְעוּנָה צֶמֶר, אוֹ מְעֻבֶּרֶת, וְנִגְזְזָה אוֹ יָלְדָה לְאַחַר שֶׁשָּׁלַח בָּהּ יָד, מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ וְאֶת גִּזּוֹתֶיהָ וְאֶת וַלְדוֹתֶיהָ, וְנִמְצָא שֶׁהוּא לוֹקֶה בְּמַה שֶּׁחָסְרָה אֶצְלוֹ. וּבְיֹתֵר, שֶׁאִם נִתְעַבְּרָה אוֹ טָעֲנָה צֶמֶר כְּשֶׁהִיא אֶצְלוֹ, מְשַׁלֵּם אוֹתָהּ טְעוּנָה וּמְעֻבֶּרֶת כְּמוֹת שֶׁהִיא עַכְשָׁיו, וַהֲרֵי לוֹקֶה בְּיֹתֵר:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים כְּשָׁעַת הוֹצָאָה. מִבֵּית הַבְּעָלִים, אִם טְעוּנָה טְעוּנָה, וְאִם רֵיקָנִית רֵיקָנִית:

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כִּשְׁעַת הַתְּבִיעָה. כְּמוֹ שֶׁהוּא הַפִּקָּדוֹן בִּשְׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין. דִּכְתִיב (ויקרא ה) לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ, יִתֵּן כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ, בַּיּוֹם שֶׁמִּתְחַיֵּב בּוֹ בַּדִּין. וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל:

הַחוֹשֵׁב לִשְׁלֹחַ יָד בְּפִקָּדוֹן. אָמַר בִּפְנֵי עֵדִים אֶטֹל פִּקְדוֹנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי לְעַצְמִי:

בֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִים. דִּכְתִיב (שמות כב) עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, מִשָּׁעָה שֶׁדִּבֵּר לִשְׁלֹחַ יָד הָוֵי פּוֹשֵׁעַ:

עַד שֶׁיִּשְׁלַח בּוֹ יָד. דִּכְתִיב אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ. וְהַאי עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, דָּרְשֵׁי בֵּיהּ בֵּית הִלֵּל, אָמַר לְעַבְדּוֹ וְלִשְׁלוּחוֹ לִשְׁלֹחַ יָד בַּפִּקָּדוֹן מִנַּיִן שֶׁהוּא חַיָּב, תַּלְמוּד לוֹמַר עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע:

כֵּיצַד, הִטָּה אֶת הֶחָבִית. הִשְׁתָּא מְפָרֵשׁ לְמִלְתֵיהּ דְּבֵית הִלֵּל. וְאֵית סְפָרִים דְּלֹא גָּרְסֵי כֵּיצַד. וּמִלְּתָא בְּאַנְפֵּיהּ נַפְשֵׁהּ הֵיא:

וְנִשְׁבְּרָה. לְאַחַר זְמַן:

אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעִית. דִּשְׁלִיחוּת יָד אֵינוֹ מִתְחַיֵּב בָּאֳנָסִים עַד שֶׁיִּמְשֹׁךְ אוֹ יַגְבִּיהַּ דַּהֲוֵי קְנִיָּה:

הִגְבִּיהַּ וְנָטַל. לְאוֹ דַּוְקָא נָטַל, דִּמְכִי אַגְבְּהַהּ עַל מְנָת לִטֹּל חַיָּב בְּאָנְסֵיהּ אֲפִלּוּ לֹא נָטַל מִמֶּנָּה כְּלוּם. וְאִם נָטַל רְבִיעִית מִן הֶחָבִית וְהֶחְמִיץ הַיַּיִן הַנִּשְׁאָר בְּחָבִית אַחַר כֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִגְבִּיהַּ הֶחָבִית, מְשַׁלֵּם כָּל הַיַּיִן, שֶׁהוּא גָּרַם לַיַּיִן שֶׁהֶחְמִיץ, וְגֵירֵי דִּידֵיהּ הוּא דְּאַהֲנֵי לֵיהּ:

פרק ד

משנה א

הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף. כָּל דָּבָר שֶׁהוּא חָשׁוּב לִהְיוֹת מַטְבֵּעַ וְחָרִיף לִנָּתֵן בְּהוֹצָאָה, דִּין מָעוֹת יֵשׁ לוֹ, וְאֵינוֹ קוֹנֶה אֶת שֶׁכְּנֶגְדּוֹ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב מַטְבֵּעַ וְאֵינוֹ חָרִיף בְּהוֹצָאָה כְּמוֹתוֹ. וּמִי שֶׁאֵין טִבְעוֹ חָשׁוּב וְחָרִיף, דִּין פֵּרוֹת יֵשׁ לוֹ, וּמְשִׁיכָתוֹ הוּא קִיּוּם דָּבָר. לְפִיכָךְ מִכִּי מָשַׁךְ הָאֶחָד דִּינָרֵי זָהָב, קָנָה הַשֵּׁנִי דִּינָרֵי כֶּסֶף בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, וְאֵין אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. דְּדִינָרֵי זָהָב הָווּ פֵּרוֹת לְגַבֵּי דִּינָרֵי כֶּסֶף:

וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב. דְּדִינָרֵי כֶּסֶף שֶׁהֵם חֲרִיפִים בְּהוֹצָאָה, דִּין מָעוֹת יֵשׁ לָהֶם לְגַבֵּי דִּינָרֵי זָהָב. וְאִם מָשַׁךְ הָאֶחָד דִּינַר כֶּסֶף, לֹא קָנָה הָאַחֵר דִּינַר זָהָב עַד שֶׁיִּמְשֹׁךְ, דְּמָעוֹת אֵינָן קוֹנוֹת. וְהֵינוּ טַעֲמָא נַמִּי שֶׁנִּחְשֶׁת קוֹנָה אֶת הַכֶּסֶף, דִּפְרוּטוֹת שֶׁל נְחשֶׁת שֶׁאֵין טִבְעָן חָשׁוּב כָּל כָּךְ, הָווּ פֵּירֵי לְגַבֵּי דִּינָרֵי כֶּסֶף, וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַנְּחשֶׁת:

מָעוֹת הָרָעוֹת. שֶׁנִּפְסְלוּ:
אֲסִימוֹן. שֶׁנַּעֲשָׂה בְּמִדַּת הַמַּטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן לֹא טִבְּעוּ עָלָיו צוּרָה:
כָּל הַמַּטְלְטָלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה. אִם הֶחְלִיף אֵלּוּ בְּאֵלּוּ, כֵּיוָן שֶׁמָּשַׁךְ הָאֶחָד קָנָה חֲבֵרוֹ. וְהַאי כָּל, לַאֲתוֹיֵי אֲפִלּוּ כִּיס מָלֵא מָעוֹת בְּכִיס מָלֵא מָעוֹת:

משנה ב

נָתַן לוֹ מָעוֹת וְלֹא מָשַׁךְ הֵימֶנּוּ פֵּרוֹת יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. זֶה וָזֶה. וְתַקָּנַת חֲכָמִים הִיא. דִּדְבַר תּוֹרָה מָעוֹת קוֹנוֹת, כִּדְאַשְׁכְּחַן גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ דִּכְתִיב וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ, וּמַה טַּעַם אָמְרוּ מְשִׁיכָה קוֹנָה וְלֹא מָעוֹת, גְּזֵרָה שְׁמָא יַנִּיחַ לוֹקֵחַ מִקָּחוֹ בְּבֵית מוֹכֵר זְמַן מְרֻבֶּה, וְתִפֹּל דְּלֵקָה בִּשְׂכוֹנַת הַמּוֹכֵר וְלֹא יָחוּשׁ לִטְרֹחַ וּלְהַצִּיל, לְפִיכָךְ הֶעֱמִידוּם בִּרְשׁוּתוֹ לַחֲזֹר בּוֹ אִם יִרְצֶה, דְּכֵיוָן דְּאִם יִתְקַרְקְרוּ בִּרְשׁוּתוֹ יִתְקַיֵּר וְיַחְזֹר בּוֹ מִן הַמֶּכֶר וְיֹהֵא הַשָּׂכָר שֶׁלּוֹ, כְּדִידֵיהּ חָשֵׁיב לְהוּ וְטָרַח וּמַצִּיל:
אֲבָל אָמְרוּ מִי שֶׁפָּרַע וְכוּ'. אַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, אוֹרְרִין אוֹתוֹ בְּבֵית דִּין וְאוֹמְרִים עָלָיו מִי שֶׁפָּרַע מִדּוֹר הַמַּבּוּל וּמִדּוֹר הַפַּלָּגָה וּמֵאַנְשֵׁי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וּמִן הַמִּצְרִיִּים שֶׁשָּׁטְפוּ בַּיָּם, הוּא עָתִיד לְפָרֵעַ מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדִבּוּרוֹ. וְאַחַר כָּךְ מַחֲזִיר לוֹ אֶת מָעוֹתָיו:
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אַמְּלֹתֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא קָאֵי דְּאָמַר נָתַן לוֹ מָעוֹת וְלֹא מָשַׁךְ מִמֶּנּוּ פֵּרוֹת יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ בֵּין מוֹכֵר בֵּין לוֹקֵחַ, וַאֲתָא רַבִּי שִׁמְעוֹן לְמֵימַר דְּזִמְנִין דְּמֵי שֶׁהַכֶּסֶף בְּיָדוֹ דְּהַיְנוּ הַמּוֹכֵר שֶׁקִּבֵּל אֶת הַכֶּסֶף יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, וּבְיָדוֹ לְקַיֵּם אֶת הַמֶּכֶר אִם יִרְצֶה וְאֵין הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה עֲלִיָּתוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ שְׂכוּרָה אֵצֶל הַמּוֹכֵר, דְּהַשְׁתָּא אִם הַמּוֹכֵר רוֹצֶה שֶׁיִּהְיֶה הַמֶּכֶר קַיָּם אֵין הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָשַׁךְ, דְּטַעְמָא מַאי אָמוּר רַבָּנָן מְשִׁיכָה קוֹנָה וְלֹא מָעוֹת, גְּזֵרָה שְׁמָא יֹאמַר לוֹ מוֹכֵר לְלוֹקֵחַ נִשְׁרְפוּ חִטֶּיךָ בַּעֲלִיָּה, הָכָא דַּעֲלִיָּה דְּלוֹקֵחַ הִיא, אִי נָפְלָה דְּלֵקָה אִיהוּ טָרַח וְמִיתֵי לָהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁעֲלִיָּתוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ שְׂכוּרָה אֵצֶל הַמּוֹכֵר, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מָשַׁךְ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ בֵּין לוֹקֵחַ בֵּין מוֹכֵר:

משנה ג

הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶסֶף. אַרְבָּעָה מָעוֹת כֶּסֶף שֶׁהֵם שֵׁשׁ מָעוֹת בְּדִינָר, וְהַסֶּלַע אַרְבַּע דִּינָרִין:
מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע כֶּסֶף לַסֶּלַע. אִם הָיָה הַמִּקָּח בִּדְמֵי הַסֶּלַע שֶׁהוּא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעוֹת, דְּהַשְׁתָּא הַוְיָא אוֹנָאָה שְׁתוּת לַמִּקָּח, חַיָּב לְהַשִּׁיב לוֹ כָּל אוֹנָאָתוֹ אַרְבָּעָה כֶסֶף:
עַד מָתַי מֻתָּר לְהַחֲזִיר. מִי שֶׁנִּתְאַנָּה. וְהָא דְּנָקֵט לְשׁוֹן מֻתָּר, לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּלֵיכָּא אֲפִלּוּ מִי שֶׁפָּרַע לְהַחֲזִיר הַמִּקָּח אוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ אוֹנָאָתוֹ:

עַד כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה. הַמּקֹחַ לְתַגָּר אוֹ לְאֶחָד מִקְרוֹבָיו. וְאִם שָׁהָה יוֹתֵר, מָחַל עַל אוֹנָאָתוֹ. וְהַמּוֹכֵר לְעוֹלָם חוֹזֵר, שֶׁהֲרֵי אֵין הַמּקֹחַ בְּיָדוֹ שֶׁיּוּכַל לְהַרְאוֹת לְתַגָּר אוֹ לְקְרוֹבוֹ אִם נִתְאַנָּה. וְאִם נוֹדַע שֶׁבָּא לְיָדוֹ דָּבָר כַּיּוֹצֵא בְּמִמְכָּרוֹ וְיָדַע שֶׁטָּעָה וְשָׁתַק וְלֹא תָבַע, אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר וְלִתְבֹּעַ, שֶׁהֲרֵי מָחַל:

וְשָׁמְחוּ תַגָּרֵי לוֹד. שֶׁהָיוּ בְּקִיאִין בִּסְחוֹרָה וּמוֹכְרִין בְּיֹקֶר. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן:

משנה ד

אֵין אוֹנָאָה לְתַגָּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּקִי וּמִסְתָּמָא אַחוֹלֵי אַחִיל גַּבֵּיהּ, וְהַאי דְּזַבְנָא הָכִי, מִשּׁוּם דְּאִתְרַמֵּי לֵיהּ זְבִינָא אַחֲרִיתִי, וְהַשְׁתָּא הוּא דְּקָבָעֵי לְמֵהֲדַר בֵּיהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

מִי שֶׁהִטַּל עָלָיו יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה. מִי שֶׁנִּתְאַנָּה:

תֶּן לִי מְעוֹתַי. אִם נִתְאַנָּה לוֹקֵחַ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא הִיא. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ, אֶלָּא אִם הָאוֹנָאָה שְׁתוּת, קָנָה וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה. יוֹתֵר מִשְּׁתוּת, בָּטֵל מִקָּח:

משנה ה

כַּמָּה תְּהֵא סָלַע חֲסֵרָה. מַטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא וְתָמִיד הוּא שׁוֹחֵק וְחָסֵר, כַּמָּה תֶּחְסַר וְאִם הוֹצִיאָהּ לֹא תְּהֵא אוֹנָאָה:

אַרְבַּע אִסְרִין. לְסֶלַע:

אִסָּר לְדִינָר. וְהוּא אֶחָד מִן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בּוֹ. דְּשֵׁשׁ מָעָה כֶּסֶף הוּא דִּינָר, מָעָה שְׁנֵי פְּנְדְיוֹנִים, פֻּנְדְיוֹן שְׁנֵי אִסְרִין:

אַרְבָּעָה פְּנְדְיוֹנִים. אֶחָד מִשְּׁנֵים עָשָׂר:

שְׁמֹנָה פְּנְדְיוֹנוֹת. שְׁתוּת. כִּשְׁאָר אוֹנָאָה. וְכֵן הֲלָכָה:

משנה ו

בַּכְּרַכִּים. שֶׁיֵּשׁ שָׁם שֻׁלְחָנִי, עַד כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה לַשֻּׁלְחָנִי:

בַּכְּפָרִים. שֶׁאֵין שָׁם שֻׁלְחָנִי:

עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת. שֶׁבָּא לְהוֹצִיא בְּעֶרֶב שַׁבָּת לִסְעוּדַת שַׁבָּת, אָז יֵדַע אִם יוּכַל לְהוֹצִיאָהּ וְיִקָּבְלוּהָ מִמֶּנּוּ:

וְאִם הָיָה מַכִּירָהּ. הָכִי קָאָמַר, וְאִם חָסִיד הוּא וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, אִם מַכִּיר שֶׁהִיא הַסֶּלַע שֶׁנָּתַן לוֹ, יְקַבְּלֶנָּה מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ:

וְאֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. הָכִי קָאָמַר, וְאַחַר שֶׁאֵינוֹ חָסִיד וְלֹא רָצָה לְקַבְּלָהּ מִמֶּנּוּ, אֵין לְזֶה עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. דְּאִיהוּ הוּא דְּאַפְסִיד אַנַפְשֵׁיהּ שֶׁלֹּא הֶחְזִירוֹ בִּזְמַנּוֹ:

וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. אַחֲסָרָה כְּדֵי אוֹנָאָה קָאֵי. וְנוֹתְנָהּ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּשָׁוְיָהּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם אֲסִימוֹן שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתְחַלֵּל אֶלָּא בְּמַטְבֵּעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צוּרָה, דְּשֵׁם מַטְבֵּעַ יֵשׁ עָלָיו, דְּמִי שֶׁאֵינוֹ לוֹקְחָהּ בְּשָׁוְיָהּ בְּתוֹרַת מַטְבֵּעַ אֶלָּא כְּמוֹ נִסְכָּא שֶׁל כֶּסֶף, אֵינוֹ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה:

משנה ז

הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶסֶף. לְמִקַּח סֶלַע שֶׁהוּא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מָעוֹת כֶּסֶף. נִמְצָא הָאוֹנָאָה שְׁתוּת כִּדְאָמְרַן. וְחָזַר וּשְׁנָאָה מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי הַטָּעָנָה שְׁתֵּי כֶסֶף:

וְהַטָּעָנָה שְׁתֵּי כֶסֶף. שְׁאֵין שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים עַל טָעָנָה שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִשְּׁתֵּי כֶסֶף, שֶׁטָּעָנוֹ שֶׁוֶּה שְׁתֵּי מָעוֹת כֶּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, וְזֶה יוֹדֶה לוֹ מֵהֶם שֶׁוֶּה פְּרוּטָה וְיִכְפֹּר הַשְּׁאָר, אוֹ יוֹדֶה לוֹ הַכֹּל וְיִכְפֹּר פְּרוּטָה:

וְהַהוֹדָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה. לְהִיוֹת הוֹדָאָה בְּמִקְצָת וְיִתְחַיֵּב שְׁבוּעָה:

הַמּוֹצֵא שָׁוֶה פְּרוּטָה. אֲבָל בָּצִיר מֵהָכִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז, דִּכְתִיב (דברים כב) אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ, פְּרָט לַאֲבֵדָה שֶׁאֵין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה:

יוֹלִיכֶנּוּ אַחֲרָיו. אִם הוֹדָה שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר, דְּאָז אֵין לוֹ כַּפָּרָה עַד שֶׁיַּחְזִירֶנּוּ לְיָדוֹ מַמָּשׁ וְלֹא לְיַד שְׁלוּחוֹ, דִּכְתִיב (במדבר ה) וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ:

משנה ח

הָאוֹכֶל תְּרוּמָה. גְּדוֹלָה. זֶר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בְּשׁוֹגֵג:

וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר:

וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי. הַלּוֹקֵחַ תְּבוּאָה מֵעַם הָאָרֶץ, צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, אֲבָל לֹא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁהָיוּ הַכֹּל זְהִירִים בָּהּ:

וְהַחַלָּה וְהַבִּכּוּרִים. כָּל הָנֵי חֲמִשָּׁה חַד נִינְהוּ, דְּכֻלְּהוּ אִקְּרוּ תְּרוּמָה, וּמִשֵּׁם אֶחָד הֵם בָּאִין:

נָטַע רְבָעִי. גְּמַר קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְתַרְוַיְהוּ נַמִּי חַד חֻשַּׁיב לְהוּ, דְּמַחַד קְרָא נַפְקֵי כֵּיוָן דְּמִמַּעֲשֵׂר יָלֵיף:

וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ. דַּוְקָא. מוֹסִיף חֹמֶשׁ, דְּאִישׁ מִמַּעֲשְׂרוֹ כְּתִיב:

הֶקְדֵּשׁוֹ. וְלֹא שֶׁל אֲחֵרִים, הַמַּקְדִּישׁ כְּתִיב:

הַנֶּהֱנֶה. בְּשׁוֹגֵג, חַיָּב קָרְבַּן מְעִילָה וְחֹמֶשׁ:

משנה ט

אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם אוֹנָאָה וְכוּ'. דְּאָמַר קְרָא (ויקרא כה) וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ, דָּבָר הַנִּקְנֶה מִיָּד לְיָד, יָצְאוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין, יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהֵקִשּׁוּ לַקַּרְקָעוֹת. יָצְאוּ שְׁטָרוֹת, דִּכְתִיב וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר, דָּבָר שֶׁגּוּפוֹ מָכוּר וְגוּפוֹ קָנוּי,

יְצָאוּ שְׁטָרוֹת שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים אֶלָּא לְרְאִיָּה שֶׁבָּהֶן. הֶקְדֵּשׁוֹת, אָמַר קְרָא אָחִיו, אָחִיו וְלֹא הֶקְדֵּשׁ:

לֹא תַשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. דִּכְתִיב בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב (שמות כב) עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע, כְּלָל. עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר וְכוּ', פְּרָט. עַל כָּל אֲבֵדָה, חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. מָה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ דָּבָר הַמַּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן, אַף כָּל דָּבָר הַמַּטַּלְטֵל וְגוּפוֹ מָמוֹן. יָצְאוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵינָן מִטַּלְטְלִין. יָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהֵקִשׁוּ לַקַּרְקָעוֹת. יָצְאוּ שְׁטָרוֹת שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מִטַּלְטְלִין אֵין גּוּפָן מָמוֹן. הֶקְדֵּשׁוֹת, אָמַר קְרָא רֵעֵהוּ, רֵעֵהוּ וְלֹא הֶקְדֵּשׁ:

וְלֹא תַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. אִם גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר שׁוֹר אוֹ שֶׂה שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. דְּתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא תַשְׁלוּמֵי שִׁלְשָׁה לְשֶׂה וְאַרְבָּעָה לְשׁוֹר, דְּכְיוָן דְּאַמְעִיט מִכֶּפֶל, בָּצִיר לְהוּ חָדָא, שֶׁהַכֶּפֶל בְּטוֹבֵחַ וּמוֹכֵר בְּכְלָל תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה הֵן:

נוֹשֵׂא שָׂכָר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. דִּכְתִיב (שם) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, כְּלָל. חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה, פְּרָט. וְכָל בְּהֵמָה לִשְׁמֹר, חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. מָה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ דָּבָר הַמַּטַּלְטֵל וְכוּ'. הֶקְדֵּשׁוֹת, אָמַר קְרָא רֵעֵהוּ, וְלֹא הֶקְדֵּשׁ:

קָדָשִׁים שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. אָמַר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה וְהִפְרִישָׁהּ, וְהוּמְמָה וּמְכָרָהּ:

יֵשׁ לָהֶם אוֹנָאָה. דְּכְיוָן דְּאִם מֵתָה אוֹ נִגְנְבָה חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ, דִּילֵיהּ הִיא, וְאַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו קָרִינָא בֵּיהּ:

וְשֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. כְּגוֹן דְּאָמַר הֲרֵי זוֹ:

אַף הַמּוֹכֵר סֵפֶר תּוֹרָה. לְפִי שֶׁאֵין קֵץ לְדָמֶיהָ:

מַרְגָּלִית וּבְהֵמָה. מִפְּנֵי שֶׁאָדָם רוֹצֶה לְזַוְּגָן. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שׁוֹר יָפֶה לַחֲרִישָׁה מְחַזֵּר עַל אַחֵר שֶׁכְּמוֹתוֹ [לְצָמְדוֹ עִמּוֹ בָּעוֹל], שֶׁאִם בָּא לְהַצְמִיד תַּחַת הָעֹל שׁוֹר חַלָּשׁ עִם הַבְּרִיא מְקַלְקֵל אֶת הַבְּרִיא, וְכֵן מַרְגָּלִית נָאָה לְמַלְאוֹת עִם חֲבֶרְתָּהּ בְּזָהֳב מִן הַיְחִידִית. וְאֵין הֲלָכָה לֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה י

כָּךְ אוֹנָאָה בִּדְבָרִים. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ, זֶה נֶאֱמַר בְּאוֹנָאַת דְּבָרִים שֶׁאֵין טוֹבָתָן וְרָעָתָן מְסוּרָה לְהַכִּיר אֶלָּא לְלִבּוֹ שֶׁל מְדַבֵּר שֶׁיּוֹדֵעַ אִם לָרָעָה מִתְכַּוֵּן אִם לְטוֹבָה:

משנה יא

אֵין מְעָרְבִין פֵּרוֹת בְּפֵרוֹת. בַּעַל הַבַּיִת הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ פֵּרוֹת שְׂדֵה פְּלוֹנִי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ, לֹא יְעָרְבֵם בְּפֵרוֹת שָׂדֶה אַחֵר:

וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר חֲדָשִׁים בִּישָׁנִים. פָּסַק לְמָכֹר לוֹ יְשָׁנִים, לֹא יְעָרֵב עִמָּהֶם חֲדָשִׁים. שֶׁהַיְשָׁנִים יְבֵשִׁים וְעוֹשִׂים קֶמַח יוֹתֵר מִן הַחֲדָשִׁים:

מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁבִּיחוֹ. קָשֶׁה מַשְׁבִּיחַ אֶת הָרַךְ, לְפִיכָךְ פָּסַק עִמּוֹ רַךְ מְעָרֵב בּוֹ קָשֶׁה, אֲבָל פָּסַק עִמּוֹ קָשֶׁה לֹא יְעָרֵב בּוֹ אֶת הָרַךְ:

אֵין מְעָרְבִין שִׁמְרֵי יַיִן. שֶׁל חָבִית זוֹ בְּיַיִן שֶׁל חָבִית אַחֶרֶת:

אֲבָל נוֹתֵן לוֹ אֶת שְׁמָרָיו. שֶׁל יַיִן עַצְמוֹ:

לֹא יִמְכְּרֶנּוּ בַּחֲנוּת. פְּרוּטָה פְּרוּטָה:

אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעוֹ. לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן, מַיִם מְעָרְבִין בּוֹ:

וְלֹא לְתַגָּר. לֹא יִמְכְּרֶנּוּ בְּיַחַד וְאַף עַל פִּי שֶׁהוֹדִיעוֹ, לְפִי שֶׁאֵינוֹ לוֹקְחוֹ אֶלָּא לְרַמּוֹת וּלְמָכְרוֹ בַּחֲנוּת:

מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַטִּיל מַיִם בַּיַּיִן. דְּוָקָא בֵּין הַגְּתוֹת יַטִּיל. דְּכֵיוָן שֶׁנָּהֲגוּ אֵין כָּאן טָעוּת, שֶׁכָּל הַיֵּינוֹת בְּחֻזְקַת כֵּן:

משנה יב

הַתַּגָּר נוֹטֵל מֵחֲמֵשׁ גְּרָנוֹת. שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִים בּוֹ שֶׁלֹּא גָּדְלוּ בִּשְׂדוֹתָיו וּמִבְּנֵי אָדָם הָרְבֵּה לוֹקֵחַ, וּבְחֻזְקַת כֵּן לוֹקְחִים מִמֶּנּוּ:

מְגוּרָה. אוֹצָר שֶׁאוֹגְרִין בּוֹ תְּבוּאָה. גֹּרֶן, הוּא שֶׁדָּשִׁים בּוֹ אֶת הַתְּבוּאָה. וְדֶרֶךְ הַתַּגָּר לִקְנוֹת מִבַּעֲלֵי בָּתִּים בִּשְׁעַת הַגֹּרֶן וּלְהַכְנִיס לַמְּגוּרָה שֶׁלּוֹ:

פִּטָּם. גִּיגִית גְּדוֹלָה:

וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לְעָרְבָן. לְהוֹצִיא קוֹל לִקְנוֹת הָרֹב מִמָּקוֹם מְשֻׁבָּח וּלְעָרֵב בּוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר, וּשְׁכֵנָיו סְבוּרִים שֶׁכָּל הַפֵּרוֹת מֵאוֹתוֹ מָקוֹם:

וְלֹא יִפְחֹת אֶת הַשָּׁעַר. לְמָכֹר בְּזוֹל. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַרְגִּיל לָבֹא אֶצְלוֹ וּמְקַפֵּחַ מְזוֹנוֹת חֲבֵרָיו:

זָכוּר לָטוֹב. שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ אוֹצְרֵי פֵּרוֹת מוֹכְרִין בְּזוֹל. וְכֵן הֲלָכָה:

גְּרִיסִין. פּוֹלִין גְּרוּסוֹת בָּרֵחַיִם, אַחַת לְשִׁתַּיִם:

לֹא יָבֹר. אֶת הַפִּסְלֶת. לְפִי שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁנִּרְאוֹת יָפוֹת הוּא מַעֲלֶה אֶת דְּמֵיהֶן הַרְבֵּה מִדְּמֵי הַפִּסְלֶת שֶׁנִּטַּל מֵהֶן:

וַחֲכָמִים מַתִּירִין. שֶׁיָּכוֹל הַלּוֹקֵחַ לִרְאוֹת וּלְהַבְחִין כַּמָּה דְּמֵי הַפִּסְלֶת שֶׁנִּבְרַר, מֵאַלּוּ שֶׁיֶּשְׁנָן בָּאֲחֵרִים. וְטוֹב לוֹ לְהַעֲלוֹת בְּדָמֵיהֶן שֶׁל אֵלּוּ שֶׁהֵן מְבֹרָרִים, מִפְּנֵי הַטֹּרַח. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

שֶׁלֹּא יָבֹר מֵעַל פִּי הַמְּגוּרָה. לְמַעְלָה לְהַרְאוֹת יָפוֹת, וְאֶת הַפִּסְלֶת שֶׁבְּתוֹכוֹ לֹא בָּרַר:

לְפִי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּגוֹנֵב אֶת הָעַיִן. בִּבְרָרָתוֹ:

מְפַרְכְּסִין. מְתַקְּנִין וּמְיַפִּין:

לֹא אֶת הָאָדָם. עֶבֶד כְּנַעֲנִי הָעוֹמֵד לִמְכֹּר:

פרק ה

משנה א

אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ. שֶׁהוּא נוֹשֵׁךְ. דְּשַׁקַּל מִנַּיְהּ מַאי דְּלָא יָהֵיב לֵיהּ:

הַמַּרְבֶּה בְּפֵרוֹת. הַמַּרְבֶּה שָׂכָר לְעַצְמוֹ בַּפֵּרוֹת. וּבֵין בְּהַלְוָאַת כֶּסֶף וּבֵין בְּהַלְוָאַת פֵּרוֹת הָוֵי רִבִּית. שֶׁהֲרֵי מִתְרַבֶּה מָמוֹנוֹ. אֶלָּא דִּבְסֵיפָא, רִבִּית דְּרַבָּנָן קָמְפָרֵשׁ, שֶׁהוּא דֶּרֶךְ מִקָּח וּמִמְכָּר:

דִּינַר זָהָב. עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינְרֵי כֶּסֶף:

וְכֵן הַשַּׁעַר. כְּדְּ הָיוּ נִמְכָּרִין בָּעִיר. וְהֵתַר לוֹ לָתֵת מָעוֹת עַכְשָׁיו עַל מְנָת לִתֵּן לוֹ זֶה חִטִּין כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה בַּדְּמִים הַלָּלוּ כְּשִׁעוּר מְעוֹתָיו וְאַף עַל פִּי שֶׁעַכְשָׁיו אֵין לוֹ חִטִּין, דִּתְנַן בְּפִרְקִין יָצָא הַשַּׁעַר פּוֹסְקִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה, וְיָכוֹל הַמּוֹכֵר הַזֶּה לְקָנוֹתָם עַתָּה בַּמָּעוֹת הַלָּלוּ:

עָמְדוּ חִטִּין בִּשְׁלֹשִׁים דִּינָרִין אָמַר לוֹ תֵּן לִי חִטַּי. וְזֶה מֻתָּר אִם נָתַן לוֹ חִטִּין. אֲבָל אִם פָּסַק לָתֵת לוֹ בָּהֶן יַיִן, אָסוּר, שֶׁמָּא יוֹקִיר הַיַּיִן, הוֹאִיל וְאֵין לוֹ יַיִן. וְאַף עַל פִּי שֶׁפּוֹסֵק עִמּוֹ כְּשַׁעַר הַיַּיִן שֶׁל עַכְשָׁיו וּכְבָר יָצָא הַשַּׁעַר, הוֹאִיל וְאֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ דָּמִים שֶׁנּוּכַל לוֹמַר יָכוֹל הוּא לְקָנוֹת יַיִן בַּדָּמִים שֶׁקִּבֵּל אֶלָּא בָּא לַעֲשׂוֹת עָלָיו דְּמֵי הַחִטִּין חוֹב וְלִפְסֹק עַל הַחוֹב יַיִן, אָסוּר אִם יַיִן אֵין לוֹ. דְּאֵי הָוֶה לֵיהּ יַיִן, הָוֵי קָנוּי לוֹ מֵעַכְשָׁיו לָזֶה שֶׁבָּא לִפְסֹק עַל הַחוֹב יַיִן, וְכִי אֵיקַר בִּרְשׁוּתֵיהּ אֵיקַר:

משנה ב

מַרְבִּין עַל הַשָּׂכָר. בִּשְׂכַר הַמְּתָנַת מְעוֹת הַשְׂכִּירוּת:

וְאֵין מַרְבִּין עַל הַמֶּכֶר. בִּשְׂכַר הַמְּתָנַת הַמִּקָּח. וְטַעְמָא, מִשּׁוּם דִּשְׂכִירוּת אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְבַסּוֹף, הִלְכָּךְ כִּי שָׁקֵיל מִנַּיְהּ סֶלַע בְּחֹדֶשׁ דַּהֲווּ לְהוּ שְׁתִּים עֶשְׂרֵה סְלָעִים אֵין זֶה שָׂכָר הַמְּתָנַת מָעוֹת, שֶׁהֲרֵי לֹא נִתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם לוֹ שְׂכִירוּת עַד סוֹף הַחֹדֶשׁ, וְהַאי דְּאָמַר לֵיהּ אִם עַכְשָׁיו תִּתֵּן לִי הֲרֵי הִיא שֶׁלְּךָ בְּעֶשֶׂר סְלָעִים, אִי הָוֶה מַקְדִּים לֵיהּ הָוֶה מָחֵיל לֵיהּ מִדְּמֵי הַשְׂכִירוּת וּמוֹנֵר לֵיהּ בְּפָחוֹת מִשָּׁוְיָהּ. אֲבָל גַּבֵּי מֶכֶר, מִשֶּׁמְּשַׁךְ הַמִּקָּח דִּינוֹ לִתֵּן הַמָּעוֹת, וְכִי אָמַר לֵיהּ אִם מַעַכְשָׁיו תִּתֵּן הֲרֵי הִיא לְךָ בְּאֶלֶף זוּז, הֵן הֵן דְּמֵיהָ, וְכִי מַטְפֵּי עָלַיְהוּ לַגַּרְן, שְׂכַר הַמְּתָנַת מָעוֹת הוּא:

מָכַר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין מִטַּלְטְלִין וְכָל סְחוֹרָה, אִם מָכַר לוֹ יוֹתֵר מִשָּׁוְיָהּ בִּשְׂכַר הַמְּתָנַת מָעוֹת, אָסוּר, וְהָוֵי אֲבַק רִבִּית מִדִּבְרֵיהֶם. וְכָל אֲבַק רִבִּית אִם נָתַן אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּדַיָּנִים. דְּאִלּוּ רִבִּית קְצוּצָה דְּאוֹרָיְתָא יוֹצְאָה בְּדַיָּנִים:

משנה ג

הַבָּא מָעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ אָסוּר. הָבֵא מוֹתַר מָעוֹת שֶׁעָלֶיךָ וְטוֹל שְׁדֵה שֶׁלְּךָ, אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. וּכְגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ מוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ לְכִי מַיְתֵית מוֹתַר הַמָּעוֹת קָנֵה מֵעַכְשָׁיו, לְפִיכָךְ אָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן, שֶׁאִם יֹאבַל מוֹכֵר הַפֵּרוֹת בְּתוֹךְ כָּךְ, לִכְשֶׁיְּבִיא זֶה הַמָּעוֹת נִמְצָא שְׁדֵה זוֹ קְנוּיָה לוֹ מִיּוֹם הַמֶּכֶר, וְזֶה אוֹכֵל הַפֵּרוֹת בִּשְׂכַר הַמְתָּנַת מְעוֹתָיו. וְאִם יֹאכַל לוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַכְשָׁיו, שֶׁמָּא לֹא יְבִיא מוֹתַר הַמָּעוֹת וְיַחְזִיר לוֹ זֶה מַה שֶּׁקִּבֵּל וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הָיְתָה שְׁדֵה קְנוּיָה לוֹ, דְּהָא לְכִי מַיְתֵית קָנֵי מֵעַכְשָׁיו אָמַר לֵיהּ, וְהָא לֹא אַיְתֵי, וּמָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת כְּמִלְוָה בְעָלְמָא הָיוּ אֵצֶל מוֹכֵר, וְזֶה אוֹכֵל פֵּרוֹת בִּשְׂכָרוֹ:

הָרֵי הִיא שֶׁלּוֹ. וּכְגוֹן דְּאָמַר לֵיהּ קָנֵי מֵעַכְשָׁיו אִם לֹא אָבִיא לְךָ מִכָּאן עַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים, דְּלָאו אַסְמַכְתָּא הִיא אֶלָּא קִנְיָן גָּמוּר, שֶׁעַל מְנָת מֶכֶר גָּמוּר הֶחְזִיק בָּהּ מֵעַכְשָׁיו בַּדָּמִים הַלָּלוּ וְאוֹזִילוּ אוֹזִיל גַּבֵּיהּ, וְזֶה קִבֵּל עָלָיו שֶׁאִם יַחֲזִיר לוֹ מְעוֹתָיו עַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים יְקַבְּלֵם. וְהַפֵּרוֹת יִהְיוּ מֻנָּחִים בְּיַד שְׁלִישׁ, אִם יַחֲזִיר הַלּוֶה מְעוֹתָיו לַמַּלְוֶה עַד שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִתֵּן הַפֵּרוֹת לְלוֶה, וְאִם לָאו יִתֵּן הַפֵּרוֹת לַמַּלְוֶה, שֶׁהָיְתָה הַשָּׂדֶה קְנוּיָה לוֹ מִשְּׁעַת הַלְוָאָה, וְאוֹתָהּ הַלְוָאָה דְּמֵי הַשָּׂדֶה הָיְתָה:

משנה ד

אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנָוָנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר. לֹא יֹאמַר בַּעַל הַבַּיִת לַחֲנָוָנִי הֲרֵי פֵּרוֹת נִמְכָּרִים בַּשּׁוּק אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וְאַתָּה מוֹכְרָן בַּחֲנוּת פְּרוּטָה פְּרוּטָה וּמִשְׁתַּכֵּר סְאָה, הֵילַךְ פֵּרוֹת וְשֵׁב וּמְכֹר בַּחֲנוּת וְהָרֶוַח נַחֲלֹק. וְטַעְמָא דְּמִלְתָא, מִשּׁוּם דְּקַיְמָא לָן הַהִוא עִסְקָא פַּלְגָּא מִלְוָה וּפַלְגָּא פִּקָּדוֹן, סְתָם הַמְקַבֵּל פְּרַקְמַטְיָא לְמַחֲצִית שָׂכָר מְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת חֲצִי הַקֶּרֶן בָּאֳנָסִים וְזוֹלָא, הִלְכָךְ הַהִיא פַּלְגָּא כֵּיוָן דְּמִחַיַּב בָּאֳנָסִים מִלְוָה הִיא אֲצָלוֹ שֶׁהֲרֵי הִיא שׁוּמָא אֲצָלוֹ בְּמָעוֹת בְּשָׁעַר הַשּׁוּק וְדִינוֹ לִטֹּל חֲצִי שָׂכָר, נִמְצָא מִתְעַסֵּק בְּחֶצְיוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהוּא פִּקָּדוֹן אֲצָלוֹ בִּשְׂכַר הַמְתָּנַת מָעוֹת הַמַּלְוֶה, לְפִיכָךְ אָסוּר. אֶלָּא אִם כֵּן נוֹתֵן לוֹ שְׂכַר עָמְלוֹ שֶׁהוּא עָמֵל בְּאוֹתוֹ הַחֵצִי כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה דְּבָטֵל מִנַּהּ, אִם הָיָה נַגָּר אוֹ נַפָּח, כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִטֹּל לְבָטֵל מִמְּלָאכָה כְּבֵדָה כָּזוֹ וְלַעֲשׂוֹת מְלָאכָה קַלָּה:

אֵין מוֹשִׁיבִין תַּרְנְגוֹלִים לְמֶחֱצָה. לְשׁוּם בֵּיצִים בְּדָמִים לְבַעַל הַתַּרְנְגֹלֶת לְהוֹשִׁיבָהּ עֲלֵיהֶם לְגַדֵּל אֶפְרוֹחִים לְמַחֲצִית שָׂכָר מַה שֶּׁיִּהְיוּ הָאֶפְרוֹחִים שָׁוִים יוֹתֵר עַל דְּמֵי הַבֵּיצִים, דְּהוֹאִיל וְזֶה מְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת חֲצִי דְּמֵי הַבֵּיצִים אִם יִתְקַלְקְלוּ אוֹ אִם יָמוּתוּ, הֲוֵה לֵיהּ פַּלְגָּא מִלְוָה, נִמְצָא זֶה מְגַדֵּל אֶת חֶצְיָן הַשֵּׁנִי בִּשְׂכַר הַמְתָּנַת מְעוֹתָיו:

וּמְזוֹנוֹ. מָזוֹן שֶׁהוּא מוֹצִיא בָּאֶפְרוֹחִים:

וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִים וּסְיָחִין לְמֶחֱצָה. עַכְשָׁיו הֵם שָׁוִים כָּךְ וְכָךְ, קַבְּלֵם עָלֶיךָ לְגַדְּלָם שְׁנָתַיִם לְמַחֲצִית שָׂכָר, וּלְמַחֲצִית הֶפְסֵד אִם יָמוּתוּ:

אֲבָל מְקַבְּלִים עֲגָלִים וּסְיָחִים. קְטַנִּים, בְּלֹא שׁוּמָא, שֶׁאִם יָמוּתוּ לֹא יִשַּׁלֵּם כְּלוּם, וְאִם יִחְיוּ יְחַלְּקוּ בֵּינֵיהֶם:

שֶׁיִּהְיוּ מְשֻׁלָּשִׁים. פֵּרוּשׁ כְּשֶׁיַּעַמְדוּ עַל שְׁלִישׁ גְּדוּלָן וְאָז יַחְלְקוּ:

וַחֲמוֹר עַד שֶׁתְּהֵא טוֹעֶנֶת. מַשְׁאוֹי. כָּךְ הָיָה מִנְהָגָם לְגַדְּלָם קוֹדֶם חֲלוּקָה:

משנה ה

שָׁמִין פָּרָה. גְּדוֹלָה, וַחֲמוֹר גָּדוֹל, שֶׁרְאוּיִין לְמִלְאכָה, וּמְלַאכְתָּן כְּלָהּ לַמְקַבֵּל:

לְמֶחֱצָה. לְחֹלֶק שֶׁבַח שֶׁיִּשְׁבְּיחוּ, בַּדְּמִים וּבַוְּלָדוֹת:

לַחֲלֹק אֶת הַוְּלָדוֹת מִיָּד. כְּשֶׁתִּבָּא שְׁעַת חֲלֻקָּתָן, בְּבָהֳמָה דַקָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבִגַּסָּה חֲמִשִּׁים יוֹם:

שָׁמִין עֶגֶל עִם אִמּוֹ. וְאֵין צָרִיךְ לִתֵּן עָמָל וּמָזוֹן לָעֶגֶל אֶלָּא לָאֵם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

וּמַפְרִין עַל שָׂדֵהוּ. לְשׁוֹן פֶּרֶה וְרִבֶּה. וְאִית דְּגָרְסֵי וּמַפְרִיז, בְּזִי"ן. לְשׁוֹן פְּרָזוֹת תֵּשֵׁב יְרוּשָׁלַיִם (זכריה ב). כְּלוֹמַר מַרְחִיב עַל שָׂדֵהוּ. וְהוּא שֶׁיֹּאמַר לוֹ [חוֹכֵר לַמַּחְכִּיר], אַתָּה רָגִיל לְקַח בַּחֲכִירוּת שָׂדֶךָ עֲשָׂרָה כּוֹרִין לְשָׁנָה, הַלְוֵינִי מָאתַיִם זוּז שֶׁאוּכַל לְהוֹצִיא לְזַבֵּל שָׂדֶה זוֹ וּלְזָרְעָהּ וּלְחָרְשָׁהּ, וַאֲנִי מַעֲלֶה לְךָ בַּחֲכִירוּתָהּ שְׁנֵים עָשָׂר כּוֹרִים לְשָׁנָה וְאַחְזִיר לְךָ מְעוֹתֶיךָ, זֶה מֵתֵר, דַּהֲוֵי כְּאִלּוּ מַעֲדִיף לוֹ שְׁנֵי כוֹרִים הַלָּלוּ מִפְּנֵי שֶׁחוֹכֵר מִמֶּנּוּ שָׂדֶה טוֹבָה וּמְשֻׁבַּחַת שֶׁחֲכִירוּתָהּ יָפָה מֵחֲכִירוּת שָׂדֶה רָעָה:

משנה ו

אֵין מְקַבְּלִין צֹאן בְּרָזֶל. כָּל אַחֲרָיוּת הַנִּכְסִים עַל הַמְקַבֵּל, וְשָׁם אוֹתָם עָלָיו בְּמָעוֹת, וְכָל זְמַן שֶׁאֵין נוֹתֵן לוֹ מְעוֹתָיו חוֹלְקִים הַשָּׂכָר. וְאַף עַל גַּב דְּמִשְׁנָה יְתֵרָה הִיא, דְּהָא תָּנָא לֵיהּ לְעֵיל אֵין מוֹשִׁיבִים חֲנָוָנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר מִשּׁוּם דְּמָקַבֵּל עֲלֵיהּ פַּלְגָּא בְּהֶפְסֵד, וְכָל שֶׁכֵּן הָכָא דְּקִבֵּל כָּל הָאַחֲרָיוּת עָלָיו. נָקֵט לֵיהּ מִשּׁוּם סֵיפָא, אֲבָל מְקַבְּלִים צֹאן בַּרְזֶל מִן הַנָּכְרִים:

מִדַּעַת הַנָּכְרִי. כְּגוֹן יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּוָה מָעוֹת מִנָּכְרִי בְּרִבִּית וּבִקֵּשׁ לְהַחְזִירָם לוֹ, מָצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר תְּנֵם לִי וַאֲנִי אֶעֱלֶה לְךָ כְּדֶרֶךְ שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לוֹ. אִם הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל נָכְרִי, אַף עַל פִּי שֶׁיִּשְׂרָאֵל נוֹתְנָם לוֹ בְּמִצְוַת הַנָּכְרִי, מֻתָּר. וְאִם לֹא הֶעֱמִידוֹ אֵצֶל נָכְרִי, אָסוּר. דְּהוּא נִיהוּ דְּקָא מוֹזִיף לֵיהּ בְּרִבִּית:

משנה ז

הָיָה הוּא תְּחִלָּה לַקּוֹצְרִים. וְיֵשׁ לוֹ גָּדִישׁ וַעֲדַיִן לֹא יָצָא הַשָּׁעַר:

פּוֹסֵק עִמּוֹ. בְּאֵיזֶה שֵׁעוּר שֶׁיִּרְצֶה, דְּכֵיוָן דְּיֵשׁ לוֹ אֵין כָּאן רִבִּית, דְּמֵעַכְשָׁיו אוֹתוֹ גָּדִישׁ קָנוּי לוֹ. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא מָשַׁךְ, כֵּיוָן דְּכִי אֵין לוֹ נַמִּי לֹא הֲוָה אֶלָּא אֲבַק רִבִּית דְּרַבָּנָן, כִּי יֵשׁ לוֹ לֹא גָּזוּר:

עַל הָעֲבִיט. כְּלִי גָּדוֹל שֶׁצּוֹבְרִים בּוֹ אֶת הָעֲנָבִים לִפְנֵי דְּרִיכָה וְהֵם מִתְחַמְּמִים לְהוֹצִיא יֵינָם יָפֶה. וְשֶׁל זֵיתִים קָרוּי מַעֲטָן:

עַל הַבִּיצִים שֶׁל יוֹצֵר. אִם הִכְנִיס עָפָר וַעֲשָׂאוֹ בֵּיצִים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן קְדֵרוֹת, פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַקְּדֵרוֹת בְּאֵיזֶה שֵׁעוּר שֶׁיִּרְצֶה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא הַשַּׁעַר:

וְעַל הַסִּיד. פּוֹסֵק עִמּוֹ בְּאֵיזֶה שַׁעַר שֶׁיִּרְצֶה מִשֶּׁיְשַׁקְּעֶנּוּ בְּכַבְשָׁן הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים לִשְׂרֹף וְלַעֲשׂוֹת מֵהֶן סִיד:

וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אֵיכָא בֵּין חֲכָמִים לְתַנָּא קַמָּא, דְּתַנָּא קַמָּא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קָאָמַר. וּפְלִיג עֲלֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר לֹא שְׁנָא יְמוֹת הַחַמָּה וְלֹא שְׁנָא יְמוֹת הַגְּשָׁמִים, עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְמוֹכֵר זֶבֶל בָּאַשְׁפּוֹת. וַחֲכָמִים מַתִּירִין דַּוְקָא בִּימוֹת הַחַמָּה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ, יֵשׁ לַאֲחֵרִים, שֶׁהַכֹּל יֵשׁ לָהֶן זֶבֶל, שֶׁכְּבָר נִרְקָב וְנִשּׁוֹף בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. אֲבָל בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים לֹא. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

כְּשַׁעַר הַגְּבוֹהַּ. אִם יִפְחֹת הַשַּׁעַר מִמַּה שֶּׁהוּא עַכְשָׁיו, תִּתֵּן לִי כְּשַׁעַר הַזּוֹל. גְּבוֹהַּ, הַיְנוּ בְּזוֹל, שֶׁנּוֹתְנִין פֵּרוֹת גְּבוֹהִים וְרַבִּים בְּדָמִים מֵעָטִים:

תֶּן לִי כָּזֶה אוֹ תֶּן לִי מְעוֹתַי. שֶׁהֲרֵי לֹא מָשַׁךְ, וְיָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, וְאֶפְלוּ מִי שֶׁפָּרַע לֵיכָּא, הוֹאִיל וְלֹא נָתַן מְעוֹתָיו עַל מְנָת לְקַבֵּל עַכְשָׁיו אֶלָּא לְאַחַר זְמַן, וּבְתוֹךְ כָּךְ נִשְׁתַּנָּה הַשַּׁעַר, סְתָם דַּעְתֵּיהּ דְּאֵינַשׁ אַתַּרְעָא זִילָא פְּסִיק. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ח

חִטִּין בְּחִטִּין לְזָרַע. סְאָה בִּסְאָה מֻתָּר לְהַלְווֹת לְאָרִיס דָּוְקָא כְּשֶׁרוֹצֶה לְזָרְעוֹ. וְטַעֲמוֹ, דִּבְאַתְרָא דְּאָרִיס הוּא שָׁנוֹתֵן הַזֶּרַע, אִם אֵין לוֹ זֶרַע לִזְרֹעַ הַשָּׂדֶה יְסַלְּקֶנּוּ בַּעַל הַבַּיִת, וּכְשֶׁלָּוָה הָאָרִיס מִבַּעַל הַבַּיִת וְזוֹרֵעַ וּכְשֶׁיּוֹקִירוּ חִטִּין יִתֵּן חִטִּין, אֵין זוֹ הַלְוָאָה, אֶלָּא הֲרֵי הוּא כְּיוֹרֵד לְתוֹכָהּ מֵעַכְשָׁיו עַל מְנָת שֶׁיִּטֹּל בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּרַע תְּחִלָּה מֵחֵלֶק שֶׁיַּגִּיעַ לָאָרִיס וְהָאָרִיס יִטֹּל הַשְּׁאָר שְׂכַר טִרְחוֹ, וְעַל מְנָת כֵּן יָרַד, שֶׁיִּטֹּל פָּחוֹת מִשְּׁאָר אֲרִיסִין כְּשִׁעוּר הַזֶּרַע, וְאֵין כָּאן רִבִּית:

שֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל. כְּלוֹמַר, לְכָךְ הֻצְרַךְ לִשְׁנוֹת מִשְּׁנָה זוֹ, לְפִי שֶׁהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל מַחְמִיר שֶׁאִם הוּזְלוּ נוֹטֵל כְּשַׁעַר הַזּוֹל, וְאַשְׁמְעִינַן מַתְנִיתִין לֹא שֶׁהֲלָכָה כֵּן אֶלָּא שֶׁרָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ:

משנה ט

הַלְוַיני עַד שֶׁיָּבֹא בְנִי. דְּכִיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ, שֹׁפִיר דָּמֵי. דְּלֹא גָזוּר רַבָּנָן אֶלָּא כְּשֶׁאֵין לוֹ. וַאֲפִלּוּ אֵין לוֹ אֶלָּא סְאָה אַחַת, לְוֵה עָלֶיהָ כַּמָּה כוֹרִין, דְּכָל חָדָא וַחֲדָא אָמְרִינַן זוֹ תְּהֵא תַּחְתִּיהָ, שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ קְנוּיָה לַמַּלְוֶה וּבְיַד הַלּוֶה לְמָכְרָהּ וּלְאָכְלָהּ, וּכְשֶׁלּוֶה כָּל אַחַת וְאַחַת לוֶה בְּהֶתֵּר:

וְכֵן הָיָה הִלֵּל אוֹמֵר לֹא תַלְוֶה אִשָּׁה. וְאֵין הֲלָכָה כְּהִלֵּל. אֶלָּא הֲלָכָה כַּחֲכָמִים שֶׁאוֹמְרִים לְזַיֵּן סְתָם וּפוֹרְעִין סְתָם:

משנה י

נַכֵּשׁ עִמִּי. הַיּוֹם וַאֲנַכֵּשׁ עִמְּךָ לְמָחָר. נִכּוּשׁ הוּא עֲקִירַת הָעֲשָׂבִים הָרָעִים הַגְּדֵלִים בַּתְּבוּאָה:

עָדַר. חָפַר:

לֹא יֹאמַר לוֹ נַכֵּשׁ עִמִּי וְאֶעְדֹּר עִמָּךְ. פְּעָמִים שֶׁזּוֹ קָשָׁה מִזּוֹ, וְיֵשׁ כָּאן אֲגַר נָטַר:

כָּל יְמֵי גָּרִיד אֶחָד. וְלֹא חָיְשִׁינַן אִם יוֹם אֶחָד גָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ. וְכֵן כָּל יְמֵי רְבִיעָה אֶחָד. וּמַתְנִי לוֹמַר עָדַר עִמִּי יוֹם זֶה שֶׁל גָּרִיד, וַאֲנִי אֶעְדֹּר עִמְּךָ יוֹם אַחֵר שֶׁל גָּרִיד. וְכֵן בָּרְבִיעָה:

גָּרִיד. יְמוֹת הַחַמָּה:

רְבִיעָה. יְמוֹת הַגְּשָׁמִים:

וַאֲנִי אֶחֱרֹשׁ עִמְּךָ בָּרְבִיעָה. שֶׁיְּמֵי רְבִיעָה קְשִׁים לַמְּלָאכָה שֶׁבַּשָּׂדוֹת:

משנה יא

עוֹבְרִים מִשּׁוּם לֹא תִתֵּן וְכוּ'. מַלְוֶה עוֹבֵר בְּכָלָן. לוֶה עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תַּשִּׁיךְ, שֶׁהוּא לְשׁוֹן מַפְעִיל לַאֲחֵרִים, לֹא תְגָרֵם שֶׁאָחִיךָ יַשִּׁיךְ, וְעוֹבֵר עַל (דברים כג) וּלְאָחִיךָ לֹא תַשִּׁיךְ, וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. עֵרֶב וְעֵדִים עוֹבְרִים עַל לֹא תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ בִּלְבַד:

פרק ו

משנה א

הַשּׁוֹכֵר. וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה. אֶחָד מִן הָאֻמָּנִין שֶׁשְּׁלָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת לִשְׂכֹּר אֶת חֲבֵרָיו וְהִטְעָה אוֹתָם, כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת לִשְׂכֹּר כָּל אֶחָד בְּאַרְבָּעָה דִינָרִים לְיוֹם, וְהָלַךְ הוּא וּשְׂכָרָם בִּשְׁלֹשָׁה, אֵין לָהֶם עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת, דְּהָא סָבוּר וְקָבִיל בִּשְׁלֹשָׁה, אֶלָּא שֶׁיְּכוֹלִים לוֹמַר לוֹ לֵית לְךָ אַל תְּמַנַּע טוֹב מִבְּעָלָיו. פֵּרוּשׁ אַחֵר, הִטְעוּ זֶה אֶת זֶה, שֶׁחָזְרוּ בָּהֶם וְלֹא רָצוּ לְלֶכֶת לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת כְּמוֹ שֶׁשָּׂכְרוּ עִמּוֹ, אוֹ בַּעַל הַבַּיִת חָזַר בּוֹ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לָהֶם אִי אֶפְשִׁי בָּכֶם, בַּבֹּקֶר קֹדֶם שֶׁיֵּלְכוּ אֵצֶל הַמְּלָאכָה:

וְאֶת הַקָּרָר. בְּרִי"שׁ גְּרִסִינַן, כְּלוֹמַר בַּעַל הַקָּרוֹן:

פִּרְיָפְרִין. עֵצִים מְשֻׁפִּין לַעֲשׂוֹת אַפְרִיוֹן:

חֲלִילִים. לְמֵת אוֹ לְחָתָן:
הַמִּשְׁרָה. מַיִם שֶׁשּׁוֹרִין בָּהֶן פִּשְׁתָּן:
מְקוֹם שֶׁאֵין שָׁם אָדָם. שֶׁהוּא אֵינוֹ מוֹצֵא פּוֹעֲלִים לִשְׁכֹּר, וְהַפִּשְׁתָּן אָבֵד:
שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶם. בְּנֵי אָדָם כְּשִׁעּוּר שְׂכָרָן. אֲבָל לֹא בְּיוֹתֵר מִשִּׁעּוּר שְׂכָרָן:
אוֹ מַטָּעָן. אוֹמֵר שֶׁיִּתֵּן לָהֶם זוּז יָתֵר, וְאֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מַה שֶּׁהִתְנָה מִתְּחִלָּה:

משנה ב

הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאֻמָּנִין. בְּקַבְּלָנוּת, כָּךְ מְלָאכָה בְּכָךְ וְכָךְ מָעוֹת:
וְחָזְרוּ בָהֶם. לְאַחַר שֶׁעָשׂוּ מִקְצָתָהּ:
יָדָן עַל הַתַּחְתּוֹנָה. אִם הוּקְרוּ פּוֹעֲלִים וְאֵינוֹ מוֹצֵא מִי שֶׁיִּגְמְרֶנָּה בְּשָׂכָר שֶׁהָיָה מַגִּיעַ לְאֵלּוּ עַל הֶעָתִיד לַעֲשׂוֹת, מְעַכֵּב מִשְׂכָּרָם מִמַּה שֶּׁעָשׂוּ, כָּל מַה שֶּׁיִּצְטָרֵךְ לְהוֹצִיא עַד שֶׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתּוֹ בְּשָׂכָר שֶׁפָּסַק עִם אֵלּוּ. וְאִם הוּזְלוּ פּוֹעֲלִים וְיִמְצָא מִי שֶׁיִּגְמְרֶנָּה בְּפָחוֹת, יְשׁוּמוּ לָהֶם מַה שֶּׁעָשׂוּ וְיִתֵּן לָהֶם מַה שֶּׁפָּסַק, עָשׂוּ חֶצְיָהּ יִתֵּן לָהֶם חֲצִי שְׂכָרָן, וְאֵין יְכוֹלִים לוֹמַר לוֹ הֲרֵי פּוֹעֲלִים אֲחֵרִים תַּחְתֵּינוּ לִגְמֹר מְלַאכְתְּךָ וְתֵן לָנוּ כָּל שְׂכָרֵנוּ חוּץ מִמַּה שֶּׁיִּטְּלוּ אֵלּוּ:
וְאִם בַּעַל הַבַּיִת חוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. יִתֵּן לָהֶם לְפִי מַה שֶּׁעָשׂוּ, וְאִם הוּזְלָה מְלֶאכֶת הַפּוֹעֲלִים עַל כָּרְחוֹ יִתֵּן לָהֶם כְּמוֹ שֶׁפָּסַק, חוּץ מִמַּה שֶּׁצָּרִיךְ לְהוֹצִיא בְּהַשְׁלָמָתָהּ:
כָּל הַמְשַׁנֶּה יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. כְּגוֹן נָתַן צֶמֶר לַצַּבָּע לְצָבְעוֹ אָדֹם וּצְבָעוֹ שָׁחוֹר, אִם הִשְּׁבַח יוֹתֵר עַל הַיְצִיאָה אֵין נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שָׁלֵם אֶלָּא דְּמֵי יְצִיאַת עֵצִים וְסַמְמָנִים, וְאִם הַיְצִיאָה יְתֵרָה עַל הַשֶּׁבַח נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשֶּׁבַח:
וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. לְאַתּוּיֵי הַמּוֹכֵר שָׂדֶה לַחֲבֵרוֹ בְּאֶלֶף זוּז וְנָתַן לוֹ מֵהֶם מָאתַיִם זוּז וְחָזַר בּוֹ הַמּוֹכֵר, יָד לוֹקֵחַ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי מְעוֹתַי, רָצָה אוֹמֵר לוֹ תֵּן לִי קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתַי. וְאִם לוֹקֵחַ חוֹזֵר בּוֹ, יַד מוֹכֵר עַל הָעֶלְיוֹנָה, רָצָה אוֹמֵר לוֹ הֵילֵךְ מְעוֹתֶיךָ, רָצָה אוֹמֵר לוֹ הֵילֵךְ קַרְקַע כְּנֶגֶד מְעוֹתֶיךָ:

משנה ג

בָּהָר וְהוֹלִיכָהּ בַּבִּקְעָה בַּבִּקְעָה וְהוֹלִיכָהּ בָּהָר. בְּרֹאשׁ הָהָר. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַדֶּרֶךְ חָלָק וְיָשָׁר, חַיָּב כְּשֶׁמַּתָּה מֵחֲמַת אֲוִירָא שֶׁלֹּא הֶחְלִקָה וְלֹא הוּחַמָּה, דְּהוֹאִיל וְשִׁנָּה בָּהּ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ לֹא מֵתָה זוֹ אֶלָּא מֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיְתָה לְמוּדָה בָּאֲוִיר הַר וְקָשֶׁה לָהּ, אוֹ לֹא הָיְתָה לְמוּדָה בָּאֲוִיר בִּקְעָה וְקָשֶׁה לָהּ. וּמְשׁוּם הָכִי לֹא מְפַלֵּיג הָכָא בֵּין הֶחְלְקָה לְהוּחַמָּה כְּמוֹ דְּמְפַלֵּיג בַּסֵּיפָא:
אִם הֶחֱלִיקָה פָּטוּר. שֶׁבָּהָר הִיא רְאוּיָה לְהַחְלִיק יוֹתֵר, שֶׁרֹּאשׁ הָהָר חַד וּמְשֻׁפָּע לִצְדָדִין:
וְאִם הוּחַמָּה חַיָּב. שֶׁהַבִּקְעָה מַעֲלָה הֶבֶל לְפִי שֶׁהֶהָרִים סְבִיבָהּ וְאֵין אֲוִיר שׁוֹלֵט בָּהּ, וְאִם הוּחַמָּה מֵחֲמַת הַעֲלוֹתָהּ בָּהָר, חַיָּב, שֶׁהַמַּעֲלָה גָּרְמָה לָהּ, וְהוּא שִׁנָּה לְהוֹלִיכָהּ בָּהָר:

וְהַבְדִּיקָה. נִסְמֶית בַּדֹּק שֶׁבָּעַיִן. פֵּרוּשׁ אַחֵר, הִתְלִיעוּ רַגְלֶיהָ:

אוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית אַנְגַּרְיָא. שֶׁנִּלְקְחָה לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ:

אוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמַר לוֹ חֲמוֹר זֶה, וּשְׂכָרוֹ לְמַשְׁאוֹי. אֲבָל אִם שָׂכָרוֹ לִרְכֹּב עָלָיו, אֲפִלּוּ אָמַר לוֹ חֲמוֹר זֶה, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, שֶׁמָּא תִּפֹּל תַּחְתָּיו בַּגֶּשֶׁר אוֹ תַּשְׁלִיכֶנּוּ בְּאַחַת הַפִּחָתִים. וְכֵן אִם הִשְׂכִּיר לוֹ חֲמוֹר סְתָם אֲפִלּוּ לְמַשְׁאוֹי, אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, אֶלָּא חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ בְּהֵמָה אַחֶרֶת. וְאִם אֵינוֹ מַעֲמִיד לוֹ בְּהֵמָה אַחֶרֶת, אֵינוֹ חַיָּב לִתֵּן לוֹ כְּלוּם מִכָּל שְׂכַר הַדֶּרֶךְ שֶׁהָלַךְ עִמּוֹ:

מֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה חַיָּב. הַמַּשְׂכִּיר לְמִכֹּר הָעוֹר וְהַנְּבֵלָה לַכְּלָבִים וּלְהוֹסִיף מָעוֹת וּלְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. אוֹ יִשְׂכֹּר לוֹ אַחֵר בִּדְמֵי הַנְּבֵלָה, שֶׁהֲרֵי חֲמוֹר זֶה שֹׁעֲבֵד לוֹ. אוֹ יַחֲזִיר לוֹ שְׂכָרוֹ:

משנה ד

הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרֹשׁ וְכוּ'. וְכָל כְּלֵי הַמַּחֲרֵשָׁה לְבַעַל הַפָּרָה, וּנְעָרָיו הוֹלְכִים עִם בְּהֶמְתּוֹ וְחוֹרְשִׁים בָּהּ:

נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן. יָתֵד הַמַּחֲרֵשָׁה שֶׁבּוֹ הַבַּרְזֶל:

חַיָּב. שֶׁהָרִים קְשָׁשִׁים לַחֲרֹשׁ מִן הַבִּקְעָה מִפְּנֵי הַסְּלָעִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם:

וְדָשׁ בַּתְּבוּאָה. פָּטוּר אִם הֶחֱלִיקָה:

משנה ה

וְהֵבִיא עָלֶיהָ שְׁעֹרִים. שֶׁהֵן קַלִּים מֵחִטִּין:

חַיָּב. בְּקַלְקוּלָהּ אִם הוֹסִיף שְׁלִשָּׁה קַבִּין. וְלֹא אָמְרִינַן הוֹאִיל וְהַשְּׁעֹרִים קַלִּין יֵשׁ לוֹ לְהוֹסִיף עַד כְּדֵי כֹּבֶד לֶתֶךְ חִטִּין שֶׁהוּא מַשָּׂא הַחֲמוֹר:

מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפַח קָשֶׁה. לַבְּהֵמָה כְּמַשְׁאוֹי. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַשָּׂאוֹ כָּבֵד כְּמַשָּׂא הַחִטִּין, הֲרֵי נִפְחָן כְּנֶפַח הַחִטִּין, וְהַנֶּפַח כְּמַשְׁאוֹי:

לֶתֶךְ. חֲצִי כּוֹר. וְהַכּוֹר שְׁלֹשִׁים סְאִין:

סוּמְכוֹס אוֹמֵר וְכוּ'. וַהֲלָכָה כְּסוּמְכוֹס. וְאִם הוֹסִיף פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה, פָּטוּר אִם הוּזַק הַחֲמוֹר, וְנוֹתֵן שְׂכַר הַתּוֹסֶפֶת בִּלְבַד:

משנה ו

כָּל הָאֻמָּנִין. קַבְּלָנִים שֶׁמְּקַבְּלִים עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּבָתֵּיהֶם:

שׁוֹמְרֵי שָׂכָר. לְהִתְחַיֵּב בִּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה. דִּבְהַהִיא הֲנָאָה דְּתָפֵס לֵיהּ אַאֻנְרָא הָוֵי עֲלֵיהּ שׁוֹמֵר שָׂכָר:

וְכֻלָּן שֶׁאָמְרוּ טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ. שֶׁכְּבָר גְּמַרְתִּיו וְאֵינִי מְעַכְּבוֹ לְתָפְסוֹ עַל שְׂכָרִי, וּמֵאַחַר שֶׁתּוֹלִיכֶנּוּ תְּבִיא מָעוֹת, הֲרֵי הוּא מִשָּׁם וְאֵילָךְ שׁוֹמֵר חִנָּם:

שְׁמֹר לִי וְאֶשְׁמֹר לָךְ. שְׁמֹר לִי הַיּוֹם וְאֶשְׁמֹר לְךָ לְמָחָר. אֲבָל שְׁמֹר לִי אַתָּה וְזֶה, וַאֲנִי שׁוֹמֵר לְךָ וְזֶה הָאַחֵר בִּמְקוֹמוֹ, וְהַכֹּל בִּזְמַן אֶחָד, זוֹ שְׁמִירָה בִּבְעָלִים הִיא וּפָטוּר:

הַנַּח לְפָנַי שׁוֹמֵר חִנָּם. אֲבָל הַנַּח לְפָנֶיךָ, אוֹ הַנַּח סְתָם, אֲפִלּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם לֹא הָוֵי. דִּלְמָא קָבִיל עֲלֵיהּ נְטִירוּתָא כְּלָל:

משנה ז

הִלְוָהוּ. מָעוֹת:

עַל הַמִּשְׁכּוֹן שׁוֹמֵר שָׂכָר. בֵּין הִלְוָהוּ וְאַחַר כָּךְ מִשְׁכְּנוֹ, בֵּין מִשְׁכְּנוֹ וְאַחַר כָּךְ הִלְוָהוּ. וּמַאי שָׂכָר, שְׂכַר מִצְוָה:

הִלְוָהוּ מָעוֹת שׁוֹמֵר חִנָּם. דְּלֵית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה שְׂכַר מִצְוָה לְעִנְיָן דִּינָא:

הִלְוָהוּ פֵּרוֹת שׁוֹמֵר שָׂכָר. דְּדֶרֶךְ פֵּרוֹת לְהַרְקִיב. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

מֻתָּר אָדָם לְהַשְׁכִּיר. לַאֲחֵרִים:

מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי. שֶׁבִּיְדוֹ:

לִהְיוֹת פּוֹסֵק עָלָיו. שָׂכָר:

וְהוֹלֵךְ. תָּמִיד וּפוֹחֶת מִן הַחוֹב. וְדַוְקָא בְּמַשְׁכּוֹן דְּנָפִישׁ אַגְרֵיהּ וְזוּטָר פַּחְתֵּיהּ, כְּגוֹן מָרָא וְקַרְדֹּם וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכֵן הֲלָכָה:

משנה ח

בֵּין שׁוֹמֵר חִנָּם וּבֵין שׁוֹמֵר שָׂכָר יִשָּׁבַע. קָא סָלְקָא [דַּעְתֵּיהּ] יִשָּׁבַע שֶׁלֹּא פָּשַׁע וְיִפָּטֵר:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זֶה וְזֶה יִשָּׁבַע וְכוּ'. כְּלוֹמַר, אַף אֲנִי שָׁמַעְתִּי מֵרַבּוֹתַי כְּרַבִּי מֵאִיר דְּזֶה וְזֶה יִשָּׁבַע, אֲבָל תְּמֵהַּ אֲנִי עַל זֶה וְעַל זֶה הֵיאַךְ נִפְטָרִין בִּשְׁבוּעָה, דְּשׁוֹמֵר שָׂכָר הֵיאַךְ פָּטוּר בִּשְׁבוּעָה דִּלֹּא פָּשַׁע, הָא בְּלֹא פְּשִׁיעָה נַמִּי חַיָּב, שֶׁאֵין זֶה אֹנֶס אֶלָּא דּוּמְיָא דִּגְנֵבָה וַאֲבֵדָה שֶׁהֵן קְרוֹבִים לִפְשִׁיעָה וּלְאֹנֶס. וְעוֹד, אִי שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִדְרוֹן נִשְׁבְּרָה, אֲפִלּוּ שׁוֹמֵר חִנָּם הֵיכִי מְצֵי מִשְׁתָּבַע שֶׁלֹּא פָּשַׁע, הָא וַדַּאי פְּשִׁיעָה הִיא. וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר, שְׁבוּעָה זוֹ לֹא מִן הַדִּין הִיא אֶלָּא תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, שֶׁאִם אִי אַתָּה פּוֹטֵר הַמַּעֲבִיר חְבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מִן הַתַּשְׁלוּמִין עַל יְדֵי שְׁבוּעָה זוֹ, אֵין לְךָ אָדָם שֶׁיַּעֲבִיר חְבִית לַחֲבֵרוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְפִיכָךְ תִּקְּנוּ שֶׁיִּשָּׁבַע שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה שִׁבַּרְתִּיהָ וְיִפָּטֵר:

פרק ז

משנה א

הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים. אֵינוֹ רַשַּׁאי לְכוֹפָן. וְאַף עַל גַּב דְּטָפֵא לְהוּ אַאַגְרֵיהוּ מִשְׁאָר פּוֹעֲלִים, לֹא מָצֵי אָמַר לְהוּ הַאי דְּטָפַאי לְכוּ אַאַגְרֵיכוּ אַדַּעְתָּא דְּמָקַדְּמִיתוּ וּמְחַשְּׁכִיתוּ בַּהֲדַאי, דְּאָמְרֵי לֵיהּ הַאי דְּטָפַאת לָן אַדַּעְתָּא דְּעָבְדִינַן לָךְ עוּבְדָּתָא שַׁפִּירְתָּא:

בְּמִתְיַקָּה. לִפְתָּן:

הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. הַכֹּל לַאֲתוֹיֵי דּוּכְתֵּי דְּנָהֲגֵי פּוֹעֲלִים לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי בְּצַפְרָא בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת קוֹדֶם שֶׁיֵּצְאוּ לְמַלַּאכְתָּם, דְּאִי אָמַר לְהוּ בַּעַל הַבַּיִת קַדִּימוּ לַעֲבִידְתַּיכוּ בַּשָּׂדֶה וְאָבִיא לָכֶם מַאֲכַלְכֶם שָׁם, אָמְרֵי לֵיהּ, לֹא, אֶלָּא עַתָּה נֹאכַל בַּבַּיִת קוֹדֶם שֶׁנֵּצֵא הַשָּׂדֶה, כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתְיָא. בַּגְּמָרָא מְפֹרָשׁ דַּחֲסוּרֵי מִחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, וְאִם פָּסַק לָהֶם מְזוֹנוֹת, מְזוֹנוֹת רִבָּה לָהֶם, כְּלוֹמַר, כֵּיוָן דְּלֹא הָוָה צָרִיךְ לְאַתְנוּיֵי שֶׁהֲרֵי מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה הָיוּ אוֹכְלִים, וְאַתְנֵי בַּהֲדֵיהוּ לִתֵּן לָהֶם מְזוֹנוֹת, מְזוֹנֵי יְתֵרֵי קָאָמַר, וּמַעֲשֶׂה נָמֵי בְּרַבִּי יוֹחָנָן וְכוּ':

בְּשָׁעָתוֹ. בְּעֵת מַלְכוּתוֹ. דְּמֶלֶךְ וְהֶדְיוֹט הָוֶה:

שֶׁהֵם בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. וּסְעוּדָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם גְּדוֹלָה מִשֶּׁל שְׁלֹמֹה, דְּאִלּוּ אַבְרָהָם שְׁלֹשָׁה פָּרִים לִשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וּבִסְעוּדַת שְׁלֹמֹה יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל רַבִּים כְּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם:

עַד שֶׁלֹּא יַתְחִילוּ בַּמְּלָאכָה. דְּאֵין כָּאן אֶלָּא דְּבָרִים. דְּאִלּוּ מִשֶּׁיַּתְחִילוּ לֹא תוּכַל לַחֲזֹר:

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר וְכוּ'. וַהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

משנה ב

וְאֵלּוּ. פּוֹעֲלִים:

אוֹכְלִים מִן הַתּוֹרָה. בְּמַה שֶּׁעוֹסְקִין בּוֹ:

גָּמַר מְלָאכָה. כְּשֶׁתּוֹלְשִׁין אוֹתוֹ. דִּכְתִיב (דברים כד) וְאֶל כֶּלְיְךָ לֹא תְתֵּן, בְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לְכֶלְיוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אַתָּה אוֹכֵל, דְּהַיְנוּ כְּשֶׁתּוֹלְשִׁין אוֹתוֹ:

וּבְתָלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע. וְאִם מִתְעַסֵּק בְּדָבָר הַתָּלוּשׁ אוֹכֵל בְּאוֹתוֹ דָּבָר עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר, אִם הוּא בַּר מַעֲשֵׂר. אוֹ עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְחַלָּה, אִם הוּא בַּר חַלָּה. דְּאָמַר קְרָא (שם כה) לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ, וְמִדְּלֹא קָאָמַר לֹא תָדוּשׁ בַּחֲסִימָה, שְׁמַע מִנַּהּ לְאַקּוּשֵׁי חוֹסֵם לְנָחְסָם וְנָחְסָם לְחוֹסֵם, מַה נָּחְסָם שֶׁהוּא שׁוֹר אוֹכֵל בַּתָּלוּשׁ כְּשֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה, כָּךְ חוֹסֵם שֶׁהוּא אָדָם אוֹכֵל בַּתָּלוּשׁ כְּשֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה, וּמַה חוֹסֵם וְכוּ'. וּמַה דַּיִּשׁ מְיֻחָד, דָּבָר שֶׁהוּא גִּדּוּלֵי קַרְקַע וְלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר וּבִשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה

פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ, אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא גְּדוּלֵי קַרְקַע וְלֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר כְּשֶׁהוּא בִּשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. יָצָא הַחוֹלֵב וְהַמְחַבֵּץ וְהַמְגַבֵּן, שֶׁאֵינָן גְּדוּלֵי קַרְקַע. וְיָצָא הַמַּבְדִּיל הַתְּמָרִים וְהַגְּרוֹגָרוֹת הַמְחֻבָּרִים יַחַד, שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּם לְמַעֲשֵׂר. וְיָצָא הַמְנַכֵּשׁ בְּשׁוּמִים וּבְבָצָלִים, שֶׁמֵּסִיר הַקְּטַנִּים שֶׁאֵינָן גְּדֵלִים לְעוֹלָם מִבֵּין הָאֲחֵרִים לְהַרְחִיב מָקוֹם לַגְּדוֹלִים, שֶׁאֵין זוֹ שְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה. שֶׁכָּל אֵלּוּ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אֵין פּוֹעֵל אוֹכֵל בָּהֶן:

משנה ג

עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְיָדָיו וְרַגְלָיו. מַה שׁוֹר בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו, אַף פּוֹעֵל בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו, דְּהָא אִתַּקַּשׁ חוֹסֵם לְנָחְסָם. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ד

מִפְּנֵי הָשֵׁב אֲבֵדָה לַבְּעָלִים. שֶׁלֹּא יְבַטֵּל מִמְּלַאכְתּוֹ וְיֹאכַל:

אָמְרוּ, פּוֹעֲלִים אוֹכְלִים בַּהֲלִיכָתָן מֵאֵמָן לְאֵמָן. כְּשֶׁנִּגְמְרוּ שׁוּרָה זוֹ וְהוֹלְכִים לְהַתְחִיל בַּחֲבֶרְתָּהּ. וְאַף עַל גַּב דְּהַהִיא שְׁעַתָּא לָאו שְׁעַת מְלָאכָה הִיא, נִיחָא לֵיהּ לְבַעַל הַבַּיִת בְּהָא:

וַחֲמוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת. בַּהֲלִיכָתָהּ אוֹכֶלֶת מִמַּשְׂאוֹי שֶׁעַל גַּבָּהּ עַד שֶׁתְּהֵא פּוֹרֶקֶת:

משנה ה

אֲפִלּוּ בְּדִינָר. אֲפִלּוּ הִיא שָׁוָה דִּינָר:

לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יָתֵר עַל שְׂכָרוֹ. דְּאָמַר קְרָא כְּנַפְשְׁךָ, כִּשְׂכִירוּתוֹ, שֶׁעָלָיו הוּא מוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ לַעֲלוֹת בַּכֶּבֶשׁ וְלִתְלוֹת בָּאִילָן:

מְלַמְּדִין. אוֹמְרִים לוֹ דֶּרֶךְ עֵצָה הוֹגֶנֶת. וְתַנָּא קַמָּא פָּלִיג אַחֲכָמִים וְאָמַר אֵין מְלַמְּדִין. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

וְיִהֵא סוֹתֵם אֶת הַפֶּתַח. שֶׁיִּמָּנְעוּ מִלְּשָׂכְרוֹ:

משנה ו

קוֹצֵץ. לִטֹּל מָעוֹת וְלֹא יֹאכַל:

עַל יְדֵי עַצְמוֹ. בְּשִׁבְיל עַצְמוֹ:

מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן דַּעַת. וְיִדְּעִי וְקָא מַחֲלִי:

משנה ז

נָטַע רְבָעִי. פֵּרוֹת שֶׁל אִילָן בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית, שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין אֶלָּא בִּירוּשָׁלַיִם, אוֹ פּוֹדֶה אוֹתָן וּמַעֲלֶה הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם:

נִתְפָּרְסוּ עִגּוּלָיו. עִגּוּלֵי דְּבֵלָה שֶׁנִּתְפָּרְדוּ וְשָׂכַר פּוֹעֲלִים לְחַבְּרָן, אוֹ חָבִיּוֹת שֶׁנִּפְתְּחוּ וְשָׂכַר פּוֹעֲלִים לְסָתְמָן:

הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֹאכְלוּ. שֶׁכְּבָר נִגְמְרוּ מְלַאכְתָּם וְהֻקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר וַהֲרֵי הֵן טֶבֶל:

משנה ח

שׁוֹמְרֵי פֵּרוֹת. שׁוֹמְרֵי גִּתּוֹת וַעֲרֵמוֹת וּפֵרוֹת תְּלוּשִׁים. אֲבָל שׁוֹמְרֵי גִּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים, אֵין אוֹכְלִים לֹא מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה וְלֹא מִן הַתּוֹרָה, דְּשׁוֹמֵר לָאו כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה דְּמֵי:

מֵהֶלְכוֹת מְדִינָה. שֶׁכְּבָר נָהֲגוּ כֵּן:

נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. עַל כָּל הַמְּאֹרָעוֹת הַכְּתוּבוֹת בִּשְׁאָר שׁוֹמְרִים לְחִיּוּב, נִשְׁבַּע שֶׁכָּךְ עָלְתָה לוֹ וּפָטוּר:

מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל. גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה וְאֲנָסִים:

נוֹשֵׂא שָׂכָר וְכוּ'. וְכֻלְּהוּ נָפְקָא לָן מִקְּרָאֵי פָּרָשַׁת וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים. פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְגוֹ' נֶאֱמְרָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם, שֶׁכֵּן פָּטַר בּוֹ גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה. שְׁנִיָּה, כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ שׁוֹר אוֹ שֶׂה, נֶאֱמְרָה בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, שֶׁכֵּן חִיֵּב בּוֹ גְּנֵבָה וַאֲבֵדָה, דִּכְתִיב בָּהּ אִם גָּנֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו, אֵין לִי אֶלָּא גְּנֵבָה, אֲבֵדָה מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר אִם גָּנֹב יִגָּנֵב, מִכָּל מָקוֹם. וְעוֹד, קַל וָחֹמֶר, וּמַה גְּנֵבָה שֶׁקְּרוֹבָה לְאָנֵס חַיָּב, אֲבֵדָה שֶׁקְּרוֹבָה לְפִשִּׁיעָה לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וְשׁוֹכֵר, כֵּיוָן שֶׁאֵין כָּל הֶנָּאָה שֶׁלּוֹ דֵּינוֹ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר. וְהַשּׁוֹאֵל, מִפָּרָשׁ בְּפָרָשָׁה שְׁלִישִׁית וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם:

משנה ט

זֶאֱב אֶחָד אֵינוֹ אֹנֶס. וְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְשׁוֹכֵר חַיָּבִין עָלָיו. דִּכְתִיב הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם, יֵשׁ טְרֵפָה שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם וְיֵשׁ טְרֵפָה שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם:

בִּשְׁעַת מִשְׁלַחַת זְאֵבִים. כְּשֶׁחַיָּה רָעָה מְשֻׁלַּחַת קוֹפֶצֶת הִיא עַל אָדָם אֶחָד. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּיַדּוּעַ הַבַּבְלִי:

הַלְּסָטִים. חַד לִסְטִים הֲרֵי זֶה אֹנֶס:

משנה י

סְנָפָהּ. עִנָּה אוֹתָהּ בָּרָעָב אוֹ שֶׁהוֹשִׁיבָהּ בַּקַּיִץ בַּחַמָּה וּבַחֹרֶף בַּצִּנָּה:

עָלְתָה לָרִאשֵׁי צוּקִין. שֶׁתִּקְפַּתּוּ וְעָלְתָה לָרִאשֵׁי הָרִים גְּבוֹהִים:

מַתְנָה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה. וְהַאי לָאו מַתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הוּא, אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר לוֹ אִי אֶפְשִׁי לִהְיוֹת שׁוֹמֵר לְךָ אֶלָּא בְּכָךְ. וְשׁוֹמֵר לֹא נָחִית לַשְּׁמִירָה עַד דְּמָשִׁיךְ לַבְּהֵמָה, וְהַאי כִּי מָשַׁךְ כְּבָר פֵּרַשׁ עַל מְנָת שֶׁאֵין לוֹ עָלָיו שְׁבוּעָה, וְלֹא שִׁעְבֵּד נַפְשֵׁיהּ לֵירֵד בְּתוֹרַת שׁוֹמְרִין אֶלָּא לְמִקְצָת, וּלְמָה שֶׁיָּרַד יָרַד:

משנה יא

כָּל הַמַּתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָטֵל. כְּלָהּ מַתְנִיתִין רַבִּי מֵאִיר הִיא דְּסָבַר הַמַּתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה אֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁבִּמְמוֹן תְּנָאוֹ בָטֵל. וְאֵינָהּ הֲלָכָה. אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁבִּמְמוֹן אֲפִלּוּ שֶׁהַתָּנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, תְּנָאוֹ קַיָּם:

כָּל תְּנַאי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה מִתְּחִלָּה. שֶׁהַקְּדִים מַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ עָלָיו לַעֲשׂוֹת לִתְנַאי שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, כְּגוֹן הֲרֵי מַעֲשֶׂה זֶה שֶׁלְּךָ אִם תַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי, דְּלֹא דְּמֵי לִתְנַאי בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן אִם יַעַבְרוּ וּנְתַתֶּם הֵינוּ תְּנַאי קוֹדֵם לַמַּעֲשֶׂה:

תְּנָאוֹ בָטֵל. וְהֲוֵי מַעֲשֶׂה קַיָּם וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִיֵּם בַּעַל הַתְּנַאי אֶת הַתְּנַאי:

וְכָל שֶׁאָפְשָׁר לוֹ לְקַיְּמוֹ בְּסוֹפוֹ. וְהָיָה תְּנַאי קוֹדֵם לַמַּעֲשֶׂה:

תְּנָאוֹ קַיָּם. אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּמוֹ, הַתְּנַאי בָּטֵל וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּם, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּמַפְלִיג בִּדְבָרִים, שֶׁאֵין בְּלִבּוֹ לְשׂוּם תְּנַאי אֶלָּא לְהַקְנִיט בְּעָלְמָא מַרְחִיק וְדוֹחֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּדָבָרִים:

פרק ח

משנה א

הַשּׂוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וְשָׁאַל בְּעָלֶיהָ עִמָּהּ. אִם הָיוּ בְּעָלִים שֶׁל פָּרָה אֵצֶל הַשּׂוֹאֵל לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ, בֵּין שֶׁהָיוּ שְׁאוּלִים אֶצְלוֹ אוֹ שְׂכוּרִים, בֵּין בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה שֶׁל פָּרָה בֵּין לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אַחֶרֶת, אִם מֻתָּה פְּטוּר:

שֶׁנֶּאֱמַר אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם. וְהָכִי מַשְׁמַע, אִם בַּעַל הַשּׁוֹר עִמּוֹ, עִם הַשּׂוֹאֵל, שֶׁהוּא שָׁאוּל אוֹ שָׂכוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהִשְׁאִיל לוֹ פָּרָתוֹ, לֹא יְשַׁלֵּם:

אֲבָל שָׁאַל אֶת הַפָּרָה כּוּ'. אִם הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת אֲנָסִים וְלֹא הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאִילָה, חַיָּב, דְּלֹא הֲוֵי שְׁאִילָה בַּבְּעָלִים לְאַפְטוֹרֵי אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאִילָה:

שֶׁנֶּאֱמַר בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם. וְהָכִי אַשְׁמוּעִינַן קְרָא, בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבִירָה וּמִיתָה, שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם:

משנה ב

הַמַּשְׁאִיל אוֹמֵר שְׁאוּלָה מֻתָּה. וְאַתָּה חַיָּב בְּאָנְסֶיהָ:

אֵינִי יוֹדֵעַ. שֶׁמָּא שְׂכוּרָה מֻתָּה, וּפְטוּר אֲנִי מִן הָאֲנָסִים:

חַיָּב. הָא מַתְנִיתִין לֹא אֶפְשָׁר לְאוֹקְמָהּ כְּמַשְׁמָעָהּ, דְּהָא קַיְּמָא לָן מָנָה לִי בְּיָדְךָ וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּפָטוּר. לְהָכִי מוֹקְמִינַן לָהּ בַּגְּמָרָא כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ עֵסֶק שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְתָא בֵּינֵיהֶם, כְּגוֹן דְּאָמַר לֵיהּ שְׁתֵּי פָּרוֹת מָסַרְתִּי לְךָ, חַד יוֹמָא בִּשְׁאִילָה וְחַד יוֹמָא בִּשְׂכִירוּת, וּמֵתוּ תַּרְוַיְהוּ בְּעִדַּן שְׁאִילָה. וְאָמַר לֵיהּ שׁוֹאֵל, חָדָא אִין, בְּעִדַּן שְׁאִילָה מֻתָּה, וַחֲדָא לֹא יָדַעְנָא. וְהֲוֵי לֵיהּ מוֹדֶה בְּמִקְצָת וְחַיָּב שְׁבוּעָה, וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׁבַע

מְשַׁלֵּם. וְדָמְיָא לְהַהוּא דְּמָנָה לִי בְּיָדָךְ וְאָמַר לֵיהּ הֵיאַךְ חַמְשִׁין יַדְעָנָא וְחַמְשִׁין לֹא יַדְעָנָא, הָוֵי לֵיהּ מְחֵיָב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׁבַע וּמִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׁבַע מְשַׁלֵּם:

יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר שֶׁשְּׁכוּרָה מֵתָה. הָא נַמִּי לֹא אֶפְשָׁר לְאוֹקְמַהּ כְּמַשְׁמָעָהּ, דְּהָא קַיְמָא לָן טָעֲנוּ חִטִּים וְהוֹדָה לוֹ בְּשְׂעֹרִים פָּטוּר אַף מִדְּמֵי שְׂעֹרִים, וְהָכָא נַמִּי מַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעֲנוּ וּמַה שֶּׁטָּעֲנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ, וּמַה מָּקוֹם יֵשׁ לִשְׁבוּעָה זוֹ. לְהָכִי מוֹקְמִינַן בַּגְּמָרָא, דִּשְׁבוּעָה זוֹ עַל יְדֵי גִּלְגּוּל, דְּאָמַר לֵיהּ אִשְׁתַּבַּע לִי שְׁבוּעַת הַשּׁוֹמְרִים שֶׁאַתָּה חַיָּב לִשָּׁבַע לִי דִּכְדַרְכָּהּ מֵתָה, וּמִגּוֹ דְּמִשְׁתְּבַע דִּכְדַרְכָּהּ מֵתָה מִשְׁתְּבַע נַמִּי עַל יְדֵי גִּלְגּוּל דִּשְׁכוּרָה מֵתָה:

יַחֲלוֹקוּ. מַתְנִיתִין סוּמְכוֹס הִיא דְּאָמַר מָמוֹן הַמֻּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִים. וְאֵינָהּ הֲלָכָה. אֶלָּא הֲלָכָה הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וְיִשָּׁבַע הַנִּתְבָּע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּפָטוּר:

משנה ג

בְּיַד בְּנוֹ. הַמַּשְׁאִיל שִׁלְּחָהּ לַשּׁוֹאֵל בְּיַד בְּנוֹ וְעַבְדּוֹ וּשְׁלוּחוֹ שֶׁל מַשְׁאִיל:

אוֹ בְּיַד בְּנוֹ וְעַבְדּוֹ וּשְׁלוּחוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל. פָּטוּר אִם מֵתָה בַּדֶּרֶךְ. וְהַאי שְׁלוּחוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל אִיכָּא דְּמוֹקֵי לָהּ (בבא קמא דף קד) בִּשְׁכִירוֹ וּלְקִיטוֹ שֶׁדָּר בְּבֵיתוֹ. אֲבָל לֹא עָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ בָּעֵדִים, דְּאִי אִיכָּא עֵדִים דְּשָׁלִיחַ שַׁוְיֵהּ, חַיָּב הַשּׁוֹאֵל בְּאָנְסֶיהָ מִשֶּׁמְסָרָהּ לוֹ. וְאִיכָּא דְּאָמְרֵי אֲפִלּוּ עָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ בָּעֵדִים אֵינוֹ מִתְחַיֵּב עַל יָדוֹ בָּאֳנָסִים, דְּהָכִי קָאָמַר לֵיהּ, אֱינַשׁ מְהֵימָנָא הוּא, אִי בָּעִית לִשְׁדּוֹרֵי בְּיָדֵיהּ שְׁדַר:

אָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל שַׁלְּחָהּ לִי וְכוּ'. בְּיַד עַבְדְּךָ, חַיָּב. הַאי עַבְדְּךָ בְּעֶבֶד עִבְרִי קָאָמַר, דְּאִלּוּ עֶבֶד כְּנַעֲנִי יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ וְהָוֵי כְּאִלּוּ לֹא יָצְאַת מֵרְשׁוּת מַשְׁאִיל וּכְאִלּוּ הַמַּשְׁאִיל עַצְמוֹ הוֹלִיכָהּ לוֹ, וּפָטוּר הַשּׁוֹאֵל אִם נֶאֱנְסָה בַּדֶּרֶךְ:

וְכֵן בְּשָׁעָה שֶׁמַּחֲזִירָהּ. אִם שְׁלַח הַשּׁוֹאֵל בְּיַד בְּנוֹ וְעַבְדּוֹ אוֹ שְׁלוּחוֹ אוֹ בְּיַד בְּנוֹ וְעַבְדּוֹ וּשְׁלוּחוֹ שֶׁל מַשְׁאִיל, לֹא יָצְאת מֵרְשׁוּתוֹ שֶׁל שׁוֹאֵל עַד שֶׁתָּבֹא לְיַד הַמַּשְׁאִיל, וְאִם נֶאֱנְסָה בַּדֶּרֶךְ, חַיָּב. אָמַר לוֹ הַמַּשְׁאִיל שַׁלְּחָהּ לִי, אוֹ שֶׁאָמַר הַשּׁוֹאֵל הֲרֵינִי מְשַׁלְּחָהּ וְכוּ', וְאָמַר לוֹ הַמַּשְׁאִיל שְׁלַח, וּשְׁלָחָהּ וְנֶאֱנְסָה בַּדֶּרֶךְ, פָּטוּר. וּמַתְנִיתִין דְּוַקָא כְּשֶׁמַּחֲזִירָהּ בְּתוֹךְ יְמֵי שְׁאִילָתָהּ שֶׁהוּא חַיָּב בְּאָנְסֶיהָ. אֲבָל אִם הֶחְזִירָהּ לְאַחַר יְמֵי שְׁאִילָתָהּ, דִּין שׁוֹמֵר שָׂכָר יֵשׁ לוֹ [הוֹאִיל וְנֶהֱנָה מִמֶּנָּה] וְלֹא דִּין שׁוֹאֵל, וְאִם שְׁלָחָהּ בְּיַד בְּנוֹ וְעַבְדּוֹ אוֹ שְׁלוּחוֹ, בֵּין שֶׁלּוֹ בֵּין שֶׁל מַשְׁאִיל, וְנֶאֱנְסָה בַּדֶּרֶךְ, פָּטוּר:

משנה ד

הַמּוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ וְיָלְדָה. דְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנָה בְּכֶסֶף, וּכְשֶׁנָּתַן הַמָּעוֹת נִקְנֵית לוֹ הַשִּׁפְחָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא. וְאֵין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא יָלְדָה נָתַן הַכֶּסֶף וְהָעֶבֶר שֶׁלּוֹ, אוֹ לְאַחַר שֶׁיָּלְדָה וְהַוָּלָד שֶׁל בְּעָלִים. אֲבָל פָּרָה אֵינָהּ נִקְנֵית בְּכֶסֶף אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה, וְכֵיוָן דְּמָשַׁךְ מֵידַע יָדַע אִי יָלְדָה

כְּבָר אִי לֹא יָלְדָה, לְהָכִי אִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי הַמַּחֲלִיף, דְּעַל יְדֵי חֲלִיפִין כֵּיוָן שֶׁמְּשַׁדְּ הָאֶחָד נְקֵבָה הָאַחֵר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, לְפִיכָךְ אֵין יָדוּעַ אִם יָלְדָה אִם לֹא יָלְדָה:

יַחֲלֹקוּ. וּמַתְנִיתִין סוּמְכוֹס הִיא, וְלֵית הִלְכָתָא כְּוָתֵיהּ:

זֶה אוֹמֵר גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר קָטָן. זֶה אוֹמֵר דְּמֵי עֶבֶד גָּדוֹל וְזֶה אוֹמֵר דְּמֵי עֶבֶד קָטָן. דְּאִלּוּ עֶבֶד מַמָּשׁ, הָא קַיְמָא לָן דְּאֵין נִשְׁבָּעִין עַל הָעֲבָדִים. וְעוֹד, מַה שֶּׁטָּעָנוּ לֹא הוֹדָה לוֹ וּמַה שֶּׁהוֹדָה לוֹ לֹא טָעָנוּ, וְלֹא הָיָה כָּאן מָקוֹם לִשְׁבוּעָה:

משנה ה

הַמּוֹכֵר זֵיתָיו לְעֵצִים. שֶׁיְּקוֹץ אוֹתָן לְשָׁרְפָם, וְהִשְׁהָה אוֹתָן בַּקַּרְקַע:

וְעָשׂוּ. זֵיתִים רְעִים שֶׁאֵין בַּסְּאָה שְׁלֹהֶם רְבִיעִית שֶׁמֶן:

הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַזֵּיתִים. דִּבְפָחוֹת מֵרְבִיעִית לֹא קַפְּדֵי אֱינָשֵׁי. וּרְבִיעִית שֶׁאָמְרוּ, חוּץ מִן הַהוֹצָאָה שֶׁהוּא מוֹצִיא בִּמְסִיקָתָן וּבַעֲצֵירָתָן. וּמַתְנִיתִין בְּשֶׁמָּכַר זֵיתָיו עַל מְנָת לְקוֹץ סְתָם. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ לָקוֹץ מִיָּד, אֲפִלּוּ פָּחוֹת מֵרְבִיעִית לְבַעַל הַקַּרְקַע. וְאִם אָמַר לָקוֹץ לִכְשֶׁתִּרְצֶה, אֲפִלּוּ יוֹתֵר מֵרְבִיעִית לְבַעַל הַזֵּיתִים:

וְזֶה אוֹמֵר אַרְצִי גִּדְּלָה יַחֲלֹקוּ. בַּגְּמָרָא מוֹקֵי לַהּ כְּגוֹן שֶׁשָּׁטַף נָהָר הַזֵּיתִים עִם גּוּשֵׁיהֶן, דְּהַיְנוּ עִם הַקַּרְקַע שֶׁסְּבִיבוֹתֵיהֶן שֶׁהֵן יְכוֹלִים לִחְיוֹת עַל יָדוֹ, וּמִפְּנֵי כֵן הֵם פְּטוּרִים מֵעָרְלָה. וְכָל שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת הוּא דְּיַחֲלֹקוּ, דְּאַף עַל גַּב דְּקַרְקַע שֶׁל זֶה מְגַדְּלָן, מִכָּל מָקוֹם אִי לָאו גּוּשֵׁיהֶן לֹא הָוֵי מָצֵי אָכֵיל מְנַיְהוּ מְשׁוּם עָרְלָה. אֲבָל לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים הַכֹּל לְבַעַל הַקַּרְקַע, דְּאָמַר לֵיהּ, אִי אֲנָא נָטְעֵי, לְאַחַר שְׁלֹשׁ מִי לֹא הֲוָה אָכֵילְנָא:

משנה ו

הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ. סְתָם:

בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ מִן הֶחָג וְעַד הַפֶּסַח. וּבֵימוֹת הַחַמָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם. כְּלוֹמַר, אִם בָּא לְהוֹצִיאוֹ קֹדֶם הַפֶּסַח, צָרִיךְ שֶׁיּוֹדִיעֶנּוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם מֵימוֹת הַחַמָּה, דְּהַיְנוּ מִט"ו בֶּאֱלוּל שֶׁמִּשָּׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד הֶחָג שֶׁהוּא הַתְחָלַת יְמוֹת הַגְּשָׁמִים. וְאִם לֹא הוֹדִיעוֹ מִט"ו בֶּאֱלוּל, אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ עַד הַפֶּסַח. וּמִמֵּילָא שְׁמַעְינַן שֶׁהַמַּשְׁכִּיר בַּיִת סְתָם בֵּימוֹת הַחַמָּה, צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם קֹדֶם שֶׁיּוֹצִיאֶנּוּ:

וּבַכְּרָכִים. שֶׁהַכֹּל נִמְשָׁכִים שָׁם לָגוּר וְהַבָּתִּים אֵין מְצוּיִין לִשְׁכֹּר, צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ קֹדֶם יְצִיאָתוֹ, בֵּין בֵּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים. וּכְשֶׁם שֶׁמַּשְׁכִּיר צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, כָּךְ שׂוֹכֵר צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, בָּעֲיָרוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבַכְּרָכִים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וְאִם לֹא הוֹדִיעוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְצֵאת אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ:

שֶׁל נַחְתּוֹמִים וְשֶׁל צַבָּעִים שָׁלֹשׁ שָׁנִים. מִפְּנֵי שֶׁהֶקְפָּן מְרֻבֶּה לִזְמַן אָרֹךְ. וְהֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

משנה ז

וּבַנָּגָר. שֶׁנּוֹעֲלִין בּוֹ אֶת הַדֶּלֶת וְתוֹחֲבִים אוֹתוֹ בְּקוֹרַת הָאַסְקֻפָּה:

הַזָּבָל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וּכְגוֹן שֶׁנַּעֲשָׂה זֶבֶל מִתּוֹרֵי דְּאָתוּ מֵעָלְמָא. דְּאִי מִתּוֹרֵי דְּשׁוֹכֵר, הַזֶּבֶל שֶׁל הַשּׁוֹכֵר:

הַיּוֹצֵא מִן הַתַּנּוּר. אֵפֶר וְנַעֲשָׂה זֶבֶל:

משנה ח

נִתְעַבְּרָה לַשּׁוֹכֵר. לֹא יַרְבֶּה לוֹ שְׂכַר חֹדֶשׁ, שֶׁהָעִבּוּר בְּכְלַל שָׁנָה:

מַעֲשֶׂה בְּצִפּוֹרִי. בַּגְּמָרָא פָּרֵיךְ, מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר, דְּהָא רֵישָׁא תָּנָא אוֹ כֻּלָּהּ דְּשׁוֹכֵר אוֹ כֻּלָּהּ דְּמַשְׂכִּיר, וְלַיְתֵי מַעֲשֶׂה דְּיֵחָלְקוּ. וּמִשְּׁנֵי, חֲסוּרֵי מִחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי, וְאִם אָמַר לוֹ בְּי"ב זְהוּבִים לְשָׁנָה מִדִּינָר זָהָב לְחֹדֶשׁ, יֵחָלְקוּ, דְּלֹא יָדְעִינַן אִי תְּפוֹס לָשׁוֹן רִאשׁוֹן אוֹ לָשׁוֹן אַחֲרוֹן, וּמַעֲשֶׂה נַמִּי וְכוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יוֹסֵי. אֶלָּא הֲלָךְ אַחַר פָּחוּת שֶׁבַּלְשׁוֹנוֹת. דְּקַרְקַע בְּחֶזְקַת מָרֵהּ קַיְמָא. לְפִיכָךְ כָּלוֹ לַמַּשְׂכִּיר, בֵּין שֶׁהָיָה לָשׁוֹן רִאשׁוֹן פָּחוּת בֵּין שֶׁהָיָה לָשׁוֹן אַחֲרוֹן פָּחוּת:

משנה ט

חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ בַּיִת. [לִימֵּי שְׂכִירוּתוֹ]:

הָיָה גָּדוֹל לֹא יַעֲשֶׂנּוּ קָטָן וְכוּ'. וְהוּא דְּהֶרְאָה לוֹ בַּיִת וְאָמַר לוֹ בַּיִת כָּזֶה אֲנִי מַשְׂכִּיר לְךָ. אֲבָל הֶעֱמִידוֹ עַל הַבַּיִת וְאָמַר לוֹ בַּיִת זֶה אֲנִי מַשְׂכִּיר לְךָ, וְנָפַל, אֵינוֹ חַיָּב לִבְנוֹתוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ בַּיִת סְתָם, יַעֲמִיד לוֹ מָקוֹם שֶׁיִּקָּרֵא בַּיִת, בֵּין גָּדוֹל בֵּין קָטָן:

פרק ט

משנה א

הַמַּקְבֵּל שָׂדֶה. בַּאֲרִיסוּת, לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ. אוֹ בַּחֲכִירוּת, כָּךְ וְכָךְ כּוֹרִין לְשָׁנָה:

לַחֲרֹשׁ אַחֲרָיו. אַחַר הַקְּצִירָה אוֹ הָעֲקִירָה, כְּדֵי לְהַפֵּךְ שָׁרְשִׁים שֶׁל עֲשָׂבִים רָעִים שֶׁבָּהּ וְיָמוּתוּ:

וּבַקָּנִים. הַמַּעֲמִידִים אֶת הַגְּפָנִים:

וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִים אֶת הַקָּנִים. מַה טַּעַם אָמַר, מַה טַּעַם חוֹלְקִים בַּקָּנִים, לְפִי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְסַפְּקִים אֶת הַקָּנִים הַחֲדָשִׁים בְּכָל שָׁנָה:

משנה ב

בֵּית הַשְּׁלָחִין. קַרְקַע יְבֵשָׁה שֶׁאֵין דַּי לָהּ מֵי גְּשָׁמִים:

אוֹ בֵּית הָאֵילָן. וּבְשֶׁבִּיל הָאֵילָן הִיא חֲבִיבָה עַל הָאָרִיס, שֶׁנּוֹטֵל חֵלֶק בַּפֵּרוֹת בְּלֹא טֹרַח:

יָבֵשׁ הַמַּעְיָן. שֶׁבָּהּ. שֶׁמַּמְשִׁין מַשְׁקִין אוֹתָהּ:

מִן חֲכוֹרוֹ. אִם קִבְּלָהּ בַּחֲכִירוּת כָּךְ וְכָךְ כּוֹרִין לְשָׁנָה. דְּמַעְקְרָא לֹא נָגְלֵי דַּעְתֵּיהּ דְּמִשּׁוּם מַעְיָן אוֹ אִילָן טְפֵי לָהּ בַּחֲכִירוֹתֵיהּ:

חֲכֹר לִי בֵּית הַשְּׁלָחִין זוֹ. גָּלֵי דַּעְתֵּיהּ דִּבְשֶׁבִּיל שֶׁהִיא בֵּית הַשְּׁלָחִין טְפֵי לָהּ וְחָכְרָה מִמֶּנּוּ:

משנה ג

הַמְקַבֵּל שָׂדֶה. לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ:

וְהוֹבִירָהּ. שֶׁלֹּא חָרַשׁ בָּהּ וְלֹא זָרָעָהּ:

אִם אוֹבִיר. אֶעֱשֶׂנָּהּ בּוּרָהּ:

וְלֹא אַעֲבִיד. וְלֹא אֶעֱשֶׂה בָּהּ פְּעֻלָּה הָרְאוּיָה לָהּ:

אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטָבָא. כְּפִי מַה שֶּׁהָיְתָה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת אִם הָיְתָה חֲרוּשָׁה וּזְרוּעָה כָּרָאוּי:

משנה ד

וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ. לְנַקּוֹת הַתְּבוּאָה מֵעֲשָׂבִים רָעִים, שֶׁמַּתִּישִׁים כֹּחַ הַקַּרְקַע וּמְעַכְּבִין הַתְּבוּאָה מִלַּעֲלוֹת:

מָה אִכְפַּת לְךָ. אִם יֶחֱסַר חֶלְקִי שֶׁהֶעָשָׂבִים מַכְחִישִׁין הַשִּׁבֳּלִים, אֶתֵּן לְךָ חֲכִירוּת כָּךְ וְכָךְ כּוֹרִין שֶׁפָּסַקְתִּי עִמְּךָ:

משנה ה

הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ. לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ כְּאָרִיס:

וְלֹא עָשָׂתָהּ. תְּבוּאָה אֶלָּא מְעָט. וּבָא לוֹ הָאָרִיס לְמָנוֹעַ מִלְּהִתְעַסֵּק בָּהּ עוֹד, שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי טָרְחוֹ:

אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי. לַעֲשׂוֹת מִתְּבוּאָתָהּ כְּרִי, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְכַסּוֹת הָרַחַת שֶׁזּוֹרִים בָּהּ הַתְּבוּאָה, וְהוּא קָרוֹב לִסְאָתַיִם, חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ בְּעַל כָּרְחוֹ:

מַה קִּצְבָּהּ בַּכְּרִי. אֵין קִצְבָּהּ זוֹ רְאוּיָה שֶׁתִּהְיֶה שָׂדֶה גְּדוֹלָה בְּשִׁעוּר כְּרִי וְשָׂדֶה קְטַנָּה בְּשִׁעוּר כְּרִי. וְאֵינָהּ דּוֹמָה טִפּוּלָהּ שֶׁל שָׂדֶה גְּדוֹלָה לְטִפּוּלָהּ שֶׁל שָׂדֶה קְטַנָּה:

אֶלָּא אִם יֵשׁ בּוֹ כְּדֵי נְפִילָה. כְּלוֹמַר כְּשִׁעוּר מַה שֶּׁזָּרַע בָּהּ, חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ו

הַמְקַבֵּל שָׂדֶה. בַּחֲכִירוּת כָּךְ וְכָךְ כּוֹרִין:

מַכַּת מְדִינָה. שֶׁאֲכַל חָגָב, אוֹ נִשְׁתַּדְּפוּ רֹב שָׂדוֹת שֶׁל אוֹתָהּ מְדִינָה אוֹ אוֹתָהּ בְּקָעָה:
אֵינוֹ מְנַכֶּה. דְּאָמַר לוֹ מַזָּלְךָ גָּרַם:
בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ. אֶפִלּוּ הִיא מַכַּת מְדִינָה אֵינוֹ מְנַכֶּה. שֶׁעַל הַמָּעוֹת לֹא נִגְזְרָה גְּזֵרָה:

משנה ז

וְלָקְחָתָהּ. שֶׁהָיוּ הַחִטִּים שְׁדוּפוֹת:
נוֹתֵן לוֹ. עֲשָׂרָה כּוֹרִים שֶׁפָּסַק עִמּוֹ מֵחִטִּים שְׁדוּפוֹת הַלָּלוּ. וְלֹא מָצֵי הֵיאַךְ לְמֵימַר לֵיהּ חִטִּים יָפוֹת קָא בָּעֵינָא מִנָּךְ:

משנה ח

הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְזָרְעָהּ שְׂעוֹרִים. בַּחֲכִירוּת כָּךְ וְכָךְ שְׂעוֹרִים אוֹ חִטִּים אוֹ מָעוֹת:
לֹא יְזָרֶעֶנָּה חִטִּים. שֶׁהַחִטִּים מַכְחִישׁוֹת הַקַּרְקַע [יוֹתֵר] מִן הַשְּׂעוֹרִים:
רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹסֵר. שֶׁקְּשֶׁה לַקַּרְקַע כְּשֶׁזּוֹרְעִים אוֹתָהּ שָׁנָה מִמִּין זֶה וְשָׁנָה מִמִּין אַחֵר. וּלְעִנְיַן פְּסַק הֲלָכָה הַכֹּל לְפִי הַקַּרְקַע וּלְפִי הַמָּקוֹם. אִם הִתְנָה עִמּוֹ בַּדָּבָר שֶׁמַּכְחִישׁ הַקַּרְקַע מְעַט אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹת וְלִזְרֹעַ דָּבָר שֶׁמַּכְחִישׁ הַרְבֵּה. וְאִפְּכָא שָׁרֵי:

משנה ט

לְשָׁנִים מַעֲטוֹת. פְּחוֹת מִשֶּׁבַע שָׁנִים:
לֹא יְזָרֶעֶנָּה פִּשְׁתָּן. שֶׁזֶּרַע פִּשְׁתָּן מַכְחִישׁ בָּאָרֶץ הַרְבֵּה וְשָׁרְשָׁיו נִשְׁאָרִים בַּקַּרְקַע עַד שֶׁבַע שָׁנִים:
וְאֵין לוֹ בְּקוֹרַת שִׁקְמָה. עֵץ תְּאֵנָה שֶׁל יַעַר הוּא, וְקוֹצְצִים עֲנָפָיו לְקוֹרוֹת הַבִּנְיָן, וְהֵם חוֹזְרִים וּגְדֵלִים, וּפְחוֹת מִשֶּׁבַע שָׁנִים אֵינָן נַעֲשׂוֹת קוֹרוֹת. הִלְכָּךְ קִבְּלָהּ לִפְחוֹת מִשֶּׁבַע שָׁנִים לֹא יָקוּץ קוֹרוֹת שָׁבָּה, דְּלָאו אַדַּעְתָּא דְּקוֹרוֹת נָחִית, דִּבְשָׁנִים מֻעָטוֹת אֵינָם חוֹזְרִים לְקוֹרוֹת. אֲבָל קִבְּלָהּ לְשֶׁבַע שָׁנִים, שָׁנָה רִאשׁוֹנָה זוֹרֵעַ פִּשְׁתָּן וְקוֹצֵץ שִׁקְמָה שֶׁבָּהּ:

משנה יא

שָׂכִיר יוֹם גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה. שֶׁלְּאַחֲרָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט) לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר. וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁבִּשְׂכִיר לַיְלָה מְדַבֵּר, שֶׁהֲרֵי אֵין שְׂכִירוּת מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא בְּסוֹפָהּ, דִּכְתִיב (שם כה) כִּשְׂכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה, וְדָרְשִׁינַן מִנַּהּ [בָּבָא מְצִיעָא סה.] שְׂכִירוּת שֶׁל שָׁנָה זוֹ מִשְׁתַּלֶּמֶת בִּתְחִלַּת שָׁנָה אַחֶרֶת. אַלְמָא לֹא מִשְׁתַּעְבֵּד לֵיהּ לְשָׂכִיר יוֹם עַד שְׁקִיעַת הַחַמָּה. וְכִי כְּתִיב לֹא תָבֹא, עַל כָּרְחֵךְ בְּשָׂכִיר לַיְלָה תּוֹקְמֵיהּ, שֶׁנִּשְׁתַּעְבֵּד לוֹ לַבֹּקֶר מִשֶּׁכָּלְתָה שְׂכִירוּתוֹ. וְכֵן לֹא תָלִין נַמִּי לֹא תוֹקְמֵיהּ בְּשָׂכִיר לַיְלָה, דְּהָא לֹא מִשְׁתַּעְבֵּד לֵיהּ עַד הַבֹּקֶר:
שָׂכִיר שָׁעוֹת גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה. הָכִי קָאָמַר, שָׂכִיר שָׁעוֹת דְּיוֹם גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, שָׂכִיר שָׁעוֹת דְּלַיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה:

שְׂכִיר שָׁבוּעַ. שְׁמִיטָה:

יָצָא בַיּוֹם. שֶׁכָּלְתָה שְׂכִירוּתוֹ לַבֹּקֶר אוֹ בַּיּוֹם, גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. וְכֵיוָן שֶׁשָּׁקְעָה חַמָּה עוֹבֵר עָלָיו:

יָצָא בַלַּיְלָה. שֶׁכָּלְתָה שְׂכִירוּתוֹ בַּלַּיְלָה:

גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. דְּכֵיוָן דְּמָשְׁכָה פְּעָלָתוֹ מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ הָוֵי לֵיהּ שְׂכִיר לַיְלָה, וְאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו בַּבֹּקֶר עַד לְמָחָרַת בְּשָׁקִיעַת הַחַמָּה:

משנה יב

אָחַד שָׂכַר בְּהֵמָה וְאָחַד שָׂכַר כֵּלִים. דִּכְתִיב לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ, כָּל שֶׁפְּעֻלָּתוֹ אִתְּךָ, וַאֲפִלּוּ בְּהֵמָה וְכֵלִים:

לֹא תְבָעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. דִּכְתִיב אִתְּךָ, לְדַעְתְּךָ וְלֹא לְדַעְתּוֹ:

הִמְחָהוּ. נִתְקוֹ מֵאֶצְלוֹ וְהֶעֱמִידוֹ אֵצֶל חֲנָוְנִי וְאָמַר לוֹ תֵּן לְפוֹעֵל זֶה בְּדִינָר פֵּרוֹת וַאֲנִי אֲשַׁלֵּם, אוֹ אָמַר לְשֻׁלְחָנִי תֵּן לוֹ בְּדִינָר מָעוֹת:

אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. דִּכְתִיב אִתְּךָ, וְלֹא שֶׁהִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוְנִי:

שָׂכִיר בְּזַמַּנּוֹ נִשְׁבָּע וְנוֹטֵל. מִשּׁוּם דְּבַעַל הַבַּיִת טָרוּד בְּפוֹעֲלָיו וְלִפְעָמִים סָבוּר שֶׁנָּתַן וְהוּא לֹא נָתַן, שֶׁקִּלּוּהָ לִשְׁבוּעָה מִבַּעַל הַבַּיִת וְשַׁדְיוּהָ אַשָּׂכִיר:

שֶׁלֹּא בְזַמַּנּוֹ. אַף עַל גַּב דְּבַעַל הַבַּיִת טָרוּד בְּפוֹעֲלָיו, כִּי מְטָא זְמַן חִיּוּבֵיהּ רָמֵי אַנַּפְשֵׁיהּ וּמִדְכַּר, וְלֹא חָשִׁיד בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל בַּל תָּלִין:

גֵּר תּוֹשָׁב. שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא לַעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה, וְאוֹכֵל נְבֵלוֹת. אֵין בּוֹ מִשּׁוּם לֹא תָלִין, דִּכְתִיב בְּרֵישָׁא דִּקְרָא רֵעֲךָ, רֵעֲךָ וְלֹא גֵּר תּוֹשָׁב:

משנה יג

הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ. וְהִגִּיעַ זְמַן וְלֹא פָּרַע:

לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ. לִקַּח מִמֶּנּוּ מַשְׁכּוֹן בְּעַל כָּרְחוֹ, וַאֲפִלּוּ בַּשּׁוּק, אֶלָּא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ בֵּית דִּין, שֶׁיִּקַּח מִמֶּנּוּ בִּרְשׁוּת בֵּית דִּין:

וְלֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ. אֲפִלּוּ שְׁלִיחַ בֵּית דִּין לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ. וְכָל שֶׁכֵּן בַּעַל חוֹב עַצְמוֹ:

הָיָה לוֹ שְׁנֵי כֵלִים. וְחוֹבוֹ כְּנֶגֶד שְׁנֵיהֶם וּמִשְׁכְּנוֹ בִּשְׁנֵיהֶם:

נוֹטֵל אֶחָד וּמַחֲזִיר אֶחָד. בְּשָׁעָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לָזֶה, יַחֲזִירֶנּוּ וְיִעֲכֵּב הַשֵּׁנִי אֶצְלוֹ, כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל, מַחֲזִיר אֶת הַכַּר בַּלַּיְלָה וְאֶת הַמַּחֲרֵשָׁה בַּיּוֹם:

מֵת. הַלָּוֶה. אֵין מֵשִׁיב הָעֲבוֹט לַיּוֹרְשִׁים, שֶׁאֵין כָּאן מִצְוַת הֲשָׁבַת הָעֲבוֹט, דְּהַשֵּׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כְּתִיב (דברים כד), לוֹ וְלֹא לַיּוֹרֵשׁ:

עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. זְמַן בֵּית דִּין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה וְכוּ'. מִשּׁוּם דְּאֵיכָא לְמַאן דְּאָמַר, עֲנִיָּה הוּא דְּאֵין מְמַשְׁכְּנִין, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לָהּ וְהִיא נִכְנֶסֶת וְיוֹצֵאת אֶצְלְךָ, אַתָּה מַשִּׂיאָהּ שֵׁם רָע בִּשְׁכֵנוֹתֶיהָ, אֲבָל עֲשִׁירָה דְּלֵיכָא לְמֵימַר הָכִי, אֵימָא מְמַשְׁכְּנִין, קָמַשְׁמַע לָן הַאי תַּנָּא דְּלָא, דְּכִתְיב וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה, אֶחָד עֲנִיָּה וְאֶחָד עֲשִׁירָה בְּמַשְׁמָע:

מִשּׁוּם שְׁנֵי כֵלִים. הָעֶלְיוֹנָה רֵכֶב. וְהַתַּחְתּוֹנָה רֵחַיִם:

פרק י

משנה א

הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם. הַבַּיִת שֶׁל אֶחָד, וְעֲלִיָּה שֶׁל אַחֵר:

שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִים. לְפִי שֶׁאֵין נִכָּר אֵילוּ אֲבָנִים שֶׁל עֶלְיוֹן וְאֵילוּ אֲבָנִים שֶׁל תַּחְתּוֹן:

וְרוֹאִים אֵילוּ אֲבָנִים הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּבֵּר. שֶׁאִם נֶחְבַּט הַבַּיִת מִיְּסוֹדוֹ וְנָפַל תַּחְתָּיו, יֵשׁ לַדַּעַת שֶׁהַתַּחְתּוֹנוֹת נִשְׁבָּרוּ. וְאִם עֶלְיוֹנוֹ שֶׁל כֹּתֶל נָפַל לְהַלָּן מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה, הָעֶלְיוֹנוֹת נִשְׁבָּרוּ, שֶׁנָּפְלוּ מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ, וְהַתַּחְתּוֹנוֹת שְׁלֵמוֹת, שֶׁנָּפְלוּ מִמָּקוֹם נָמוּךְ. וְרִישָׁא דְּתָנָא שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִים, מַיְרֵי שֶׁנָּפַל הַכֹּתֶל בַּלַּיְלָה וּפִנּוּ אֶת הָאֲבָנִים מִיָּד, וְלֵיכָא לְמֵימַר אִי בַּחֲבָטָה נָפַל וְתַתָּאָה אִתְּבוּר, אִי בַּחֲבָטָה נָפַל וְעִלְּיתָא אִתְּבוּר:

מִקְצָת אֲבָנָיו. וְהֵן שְׁלֵמוֹת:

נוֹטְלָן. וּכְגוֹן שֶׁהַלָּה טוֹעֵן בְּקִצָּת מֵהֶן שֶׁהוּא אֶמֶת, וּבְקִצָּת אוֹמֵר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא מוֹדֶה בְּמִקְצָת הֲוָה לֵיהּ מְחֻיָּב שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְתָא וְאֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׁבַע, וְכָל הַמְּחֻיָּב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׁבַע מְשַׁלֵּם. אֲבָל אִם אָמַר עַל כֻּלָּן אֵינִי יוֹדֵעַ, יִשָּׁבַע שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְחוֹלֵק עִם חֲבֵרוֹ בְּשָׁוֶה:

משנה ב

הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה. הַמַּשְׁכִּיר לַחֲבֵרוֹ עֲלִיָּה שֶׁעַל גַּבֵּי בֵּיתוֹ וְאָמַר לוֹ עֲלִיָּה זוֹ שֶׁעַל גַּבֵּי בַּיִת זֶה אֲנִי מַשְׁכִּיר לְךָ, וְנִפְחֲתָה הָעֲלִיָּה אַרְבָּעָה טְפָחִים עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים, דְּהַשְׁתָּא אִם בָּא זֶה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּעֲלִיָּה צָרִיךְ שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ חֻצְיוֹ לְמַעְלָה וְחֻצְיוֹ לְמַטָּה:

וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת רוֹצֶה לְתַקֵּן. הָעֲלִיָּה:

הֲרֵי בַעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר לְמַטָּה. לְגַמְרֵי. דְּהָא שִׁעְבֵּד בֵּיתָא לָעֲלִיָּה. וְלֹא כָּפִינַן לֵיהּ לָדוּר חֻצְיוֹ לְמַעְלָה וְחֻצְיוֹ לְמַטָּה:

מַעֲזִיבָה. טִיחַ שֶׁל טִיט שֶׁנּוֹתְנִים עַל הַתִּקְרָה. רַבִּי יוֹסֵי סָבַר מַעֲזִיבָה אַשְׁווּיֵי גַּמּוֹת הִיא, וְאַשְׁווּיֵי גַּמּוֹת עַל הָעֶלְיוֹן לְאַשְׁווּיֵי. וְרַבָּנָן סָבְרֵי מַעֲזִיבָה אַחְזוּקֵי תִּקְרָה הִיא, וְאַחְזוּקֵי תִּקְרָה תַּחְתּוֹן בָּעֵי לְאַחְזוּקֵי. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ג

הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם. בַּיִת שֶׁל זֶה וַעֲלִיָּה שֶׁל זֶה:

אָמַר בַּעַל עֲלִיָּה לְבַעַל הַבַּיִת לִבְנוֹת. הַחוֹמָה וְהַתִּקְרָה הַתַּחְתּוֹנָה הַמּוּטָלִין עָלָיו לִבְנוֹת:

בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת. וְתִקְרָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁעָלָיו, וְיוֹשֵׁב בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו, וְאַחַר כָּךְ יוֹצֵא מִמֶּנּוּ וּבוֹנֶה עֲלִיָּתוֹ:

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אַף זֶה דַּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ. אִם כֵּן הוּא, בַּעַל הָעֲלִיָּה זוֹ כְּשֶׁזֶּה מַחֲזִיר לוֹ יְצִיאוֹתָיו נִמְצָא שֶׁדַּר כָּל הַיָּמִים הַלָּלוּ בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁזֶּה אֵינוֹ חָסֵר דְּהָא בְּלָאו הָכִי לֹא הָוֵי בָּנֵי לָהּ, מִכָּל מָקוֹם זֶה נֶהֱנֶה, שֶׁאִלּוּלֵי בַּיִת זֶה לֹא הָיָה לוֹ מָקוֹם לָדוּר שָׁם. וְקָסָבַר זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה אֵינוֹ חָסֵר, חַיָּב:

אֶלָּא בּוֹנֶה אֶת הַכֹּל, וּמְקָרֶה אֶת הָעֲלִיָּה. לְמַעְלָה וְכָל הַצָּרִיךְ לָהּ:

וְיוֹשֵׁב בַּבַּיִת. הַתַּחְתּוֹן, דַּהֲוֵי לֵיהּ זֶה לֹא נֶהֱנֶה, שֶׁהֲרֵי עֲלִיָּתוֹ מוּכָנָת לוֹ לָדוּר בָּהּ, וְזֶה לֹא חָסֵר, דְּהָא לָא הֲוָה בָּנֵי לַהּ וְלָא חַזְיָא לֵיהּ:

משנה ד

בֵּית הַבַּד. בַּיִת לַעֲצֹר זֵיתִים:

וְגִנָּה אַחַת עַל גַּבָּיו. וּבֵית הַבַּד שֶׁל אֶחָד וְגִנָּה שֶׁל אַחֵר:

וְנִפְחַת. בְּאַרְבָּעָה טְפָחִים עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים וְאֵינוֹ רָאוּי לִזְרֹעַ כְּבַתְּחִלָּה:

כִּפִּין. תִּקְרָה עֲשׂוּיָה בְּעִגּוּל כְּמִין קֻשֶׁת, וְעָלֶיהָ יִתֵּן בַּעַל הַגִּנָּה עָפָר וְיִזְרַע:

פְּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. דְּמַאי הֲוָה לֵיהּ לְמֶעְבַּד, אָנוּס הוּא:

נָתְנוּ לוֹ זְמַן. בֵּית דִּין, שְׁלֹשִׁים יוֹם לִסְתֹּר וְלִקֹּץ:

משנה ה

וְנָפַל. לְתוֹךְ גִּנַּת חֲבֵרוֹ:

הַגִּיעוּךְ. זְכֵה בָהֶן וּפַנֵּה אוֹתָן לְעַצְמְךָ:

אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אִם אֵין זֶה רוֹצֶה אֵין קוֹנֶה אוֹתָן, וְחַיָּב הַלָּה לְפַנּוֹתָן:

בְּתֶבֶן וּבְקַשׁ. לְלַקֵּט לוֹ מִשֶּׁלּוֹ אוֹ מִשֶּׁל הֶפְקֵר:

אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אַף עַל גַּב דִּבְכָל דּוּכְתָּא אִית לָן שָׁוֶה כֶּסֶף כְּכֶסֶף, גַּבֵּי שָׂכִיר אֵינוֹ כֵן, דְּלֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר כְּתִיב, אַמַּאי דְּאָתְנֵי בַּהֲדֵיהּ מַשְׁמַע:

הַמּוֹצִיא מוֹצִיא וְהַמְזַבֵּל מְזַבֵּל. כְּשֶׁזֶּה מוֹצִיאוֹ מִן הָרֶפֶת לִרְשׁוּת הָרַבִּים יְהֵא מוּכָן הַנּוֹשְׁאוֹ לְזַבֵּל, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַשְׁהוֹתוֹ שָׁם:

גּוֹבְלִין טִיט. לָתֵת מִיָּד בַּבִּנְיָן:

וְהַבּוֹנֶה בּוֹנֶה. מְקַבְּלָן מִיָּד הַמֵּבִיא וּבוֹנֶה:

מְתַקֵּן. מְזַמֵּן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְאֵינוֹ חַיָּב בִּנְזָקִין. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:

משנה ו

שְׁתֵּי גְּנוֹת. שֶׁל שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם סְמוּכוֹת זוֹ לָזוֹ. הָאַחַת קַרְקָעִיתָהּ גָּבוֹהַּ, וְשֶׁאֻצְלָהּ קַרְקָעִיתָהּ נָמוּךְ:

וְהַיָּרָק בֵּינְתַיִם. בִּזְקִיפַת הַגַּבֹּהַּ, שֶׁזּוֹ גְּבוֹהַּ מִזּוֹ:

שֶׁל עֶלְיוֹן. שֶׁהֲרֵי עֲפָרוֹ הוּא וּמִשָּׁלוֹ הוּא יוֹנֵק:

שֶׁל תַּחְתּוֹן. שֶׁעַל אֲוִירוֹ הִיא מַנַּחַת:

מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לְמָחוֹת. שֶׁלֹּא יְהֵא יֶרֶק זֶה כָּאן. עֶלְיוֹן לִטֹּל עֲפָרוֹ, וְתַחְתּוֹן לְמַלְאוֹת גִּנָּתוֹ:

רוֹאִין מֵהֵיכָן יָרַק זֶה חַי. מִמְּקוֹם שֶׁהוּא יוֹנֵק וְגָדֵל. וְלוֹ יִנָּתֵן:

כָּל שֶׁעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשׁט יָדוֹ וְלִטֹּל הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. כִּדְקָאָמַר רַבִּי מֵאִיר. הוֹאִיל וּמֵעֲפָרוֹ הוּא חַי:

וְהַשְּׁאָר שֶׁל תַּחְתּוֹן. דְּעֶלְיוֹן גּוּפֵיהּ אַפְקוֹרֵי מַפְקִיר לֵיהּ לְגַבֵּי דְּתַחְתּוֹן. שֶׁגְּנַאי הוּא לוֹ לִטֹּל רְשׁוּת לִכָּנֵס לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ וּלְלָקְחוֹ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: